Claudia Cîrlig

MICA LONDRA

2005

LiterNet.ro

Claudia Cîrlig

MICA LONDRA

Editura LiterNet, 2005

Text: **(c) 2005 Claudia Cîrlig.** Toate drepturile rezervate autoarei.

Redactor: **Corina Ungureanu**
Corector: **Geta Rossier**
Editor format .pdf Acrobat Reader şi coperta: **Dan Mihu**

Fotografii: **Christopher Holt**
cu excepţia fotografiei înfăţişând Vama Veche - **Laurenţiu Bărbuică**

(c) 2005 Editura LiterNet pentru versiunea .pdf Acrobat Reader
Este permisă descărcarea liberă, cu titlu personal, a volumului în acest format. Distribuirea gratuită a cărţii prin intermediul altor situri, modificarea sau comercializarea acestei versiuni fără acordul prealabil, în scris, al Editurii LiterNet sunt interzise şi se pedepsesc conform legii privind drepturile de autor şi drepturile conexe, în vigoare.

ISBN: 973-7893-22-0
Editura LiterNet
http://editura.liternet.ro
office@liternet.ro

Mamei mele,
căreia îi datorez libertatea de a fi eu însămi

ARGUMENT:

I have seen mountains, lakes, oceans, families, lovers, fear, hope, despair, freedom...freedom.
I have flown as far away from home as is possible to fly and still felt like I was never more than a moment away.
I have found people with whom to share my life with, most notably myself, whose company I found to be rewarding and amusing.

Andrew, un călător englez

Cuprins

1. De la Vama Veche... 7

2. Prima zi 11

3. Despre muzee 14

4. De la veneraţia obiectelor la templul cumpărăturilor 20

5. Londonezii 25

6. Mica Londră 31

7. Thanksgiving Day – o sărbătoare americană în Londra 34

8. Londra, noaptea 39

9. Artişti şi artişti în Londra 49

10. Despre cărţi şi librării 54

11. Brand România sau Daţi-i României un nume! 58

12. Oraşul Londrei 63

13. Mass-media în UK 65

14. O seară la teatru 69

15. Prietenii mei şi mica lor Londră 77

1. De la Vama Veche...

Vineri dimineaţă îţi faci bagajele, iar seara, în jurul orei 6-7, după o adevărată evadare de la birou şi exact când este mai mare aglomeraţia la ieşirea din oraş, te arunci în maşină - proprietate personală 30%, proprietatea băncii 70% (că doar ai cumpărat-o prin leasing) sau în trenul rapid, pentru care nu mai ai timp să cumperi bilet, dar te gândeşti că o rezolvi cumva cu naşu', sau în al doilea microbuz din autogara improvizată, pentru că ţi-ai dat seama că, oricât ai vrea, nu poţi călători cocoţat pe bagaje şi cu capul lovindu-ţi ritmic tavanul maşinii, timp de aproape 4 ore.

Din momentul în care ai ajuns în orice mijloc de transport, ai un sentiment imens de satisfacţie. Durează doar câteva minute, în care îţi spui: "Nu pot să cred, am reuşit să plec!". Chiar încerci să-l împarţi cu un prieten, sunându-l: "Ce faci, mă? Ai reuşit să pleci? Nu? Vii mâine dimineaţa? OK, ne vedem acolo.".

Goneşti apoi pe drumul prost, înjuri CFR-ul de fiecare dată când naşu' îţi cere mai mult decât te aşteptai ("Iar au scumpit ăştia biletele?") sau suporţi cu un stoicism, care te uimeşte şi pe tine, limbajul porno-romantic al manelelor din autobuz. Orice încercare de a schimba muzica se poate rezolva prin binecunoscutul răspuns: "Dacă nu-ţi convine, dă-te jos!". Şi, la dracu', chiar ai face-o dacă în faţa ta nu s-ar întinde mândru Bărăganul de nestrăbătut cu piciorul.

În trei ore, fără peripeţii sau gânduri negative, eşti la Constanţa. După atâta drum plictisitor, Constanţa îţi apare ca un loc de tras sufletul, dar puţini se opresc mai mult decât ar fi nevoie. După Constanţa, intri în staţiuni şi oricum ai da-o, drumul prin staţiuni e periculos. Dacă eşti vitezoman, există radare. Dacă nu eşti, te înjură "participanţii la trafic". Peste tot şi peste toate, oricum, domnesc poliţaii, iar deasupra lor este doar puterea ta de convingere.

Dacă mergi cu trenul, o să ai surpriza să constaţi că un drum de 40 de km îl faci într-o oră jumate. Şi asta, pentru că la Constanţa se schimbă locomotiva şi se trece pe una Diesel. De aceea întâlnirea cu Mangalia e una aproape magică. După un drum istovitor de aproape 4 ore, orăşelul de la malul marii, deşi construit în cel mai pur stil comunist, te farmecă din prima clipă. Dragostea pe care o porţi Mangaliei e ca şi dragostea pe care un părinte o poartă ultimului copil născut.

Întâlnirea cu Mangalia e scurtă. Şi, deşi ai putea rămâne mai mult, îţi spui că ce rost ar avea, când mai ai doar 20 de minute până la capătul călătoriei. Ieşind din Mangalia, ai o revelaţie: câmpul pustiu şi negru ţi se întinde în faţa ochilor. Pe stânga, întrezăreşti prezenţa mării, mai mult după briza şi zgomotul ei, decât după culoare. Căci, aici, Marea Neagră este chiar neagră.

2 Mai apare neaşteptat, ca de niciunde. Nici un sunet, nici o lumină nu-l vestesc.

2 Mai este un sătuc cu vreo 100 de case de pescari, transformat în ultimii ani, sub influenţa vremurilor schimbătoare, într-un fel de sat agroturistic. Dar aici nu-ţi pasă dacă ţăranii îţi spun: "Ştiţi, WC –ul şi duşul sunt în curte.". La naiba, doar e vară, poţi face baie şi afară, în butoi. Şi ce dacă dormi într-o cameră plină de fotografii personale, alb-negru, îngălbenite de vreme? Doar dragoste faceţi pe plajă!

Începând cu 2 Mai, confortul dispare. Îi ia locul o dorinţă de a încerca altceva, o căutare fără nume a libertăţii.

Dar eşti prea obosit să mai dai atenţie propriilor tale gânduri. Şi apoi, ai ajuns la vamă. La Vama Veche.

Cele 10 case de pescari, nici dacă ar vrea, nu ar putea găzdui zecile de tineri veniţi să facă nudism aici. Aşa că, din prima clipă, campingul s-a dovedit a fi o soluţie simplă. Acum, bussinesmen-ii locali au mirosit afacerea şi au început să construiască, la graniţa civilizaţiei, clădiri hidoase din beton şi termopane, pline de utilităţi. Ei fac parte dintre cei care nu au înţeles că Vama Veche este despre altceva. Orice altceva.

Pentru mine, în vara lui 2003, Vama Veche a fost punctul de plecare într-o călătorie personală. Să ştiţi că, oricât ar părea de ciudat, drumurile personale nu pornesc din aeroporturi sau din gări. Unele pornesc dintr-o uimire, altele dintr-o nevoie, altele dintr-o dorinţă, foarte multe din curiozitate. Al meu a pornit dintr-o surprindere în faţa unei decizii. Decizia de a privi drumul până la Londra, la fel de uşor de străbătut ca unul până la Vama Veche. Şi atunci, când îţi cunoşti destinaţia, şi cel mai imposibil drum de parcurs îţi apare simplu şi lin în faţa ochilor închişi.

Pe 15 august 2003, în Vama Veche m-a întâmpinat o lună portocalie. "Niciodată să nu priveşti luna în ochi!" mi-a spus cineva, odată.

.....

În Londra, noaptea, nu poţi vedea nici luna, nici stelele din cauza luminii artificiale.

Din avion, în acea noapte de noiembrie, Londra părea imensă şi de neparcurs. Şi delimitată geometric de dâre luminoase. Ce nu străluceşte, nu există. Clădirile, străzile, autostrăzile, maşinile şi chiar Tamisa se văd din avion numai pentru că sunt inundate de lumină. Şi, se pare, pe londonezi nu-i mai deranjează că nu pot contempla cerul înstelat.

Claudia Crilig

MICA LONDRA

Editura LiterNet, 2005

2. Prima zi în Londra

Dragii mei,
În prima zi, Londra nu s-a arătat cu nimic surprinzătoare.
Totul este aşa cum auzisem de la alţii că ar fi.
Bifez:
- ploaia londoneză;
- femeile cu picioarele goale în sandale, în mijlocul lunii noiembrie;
- amestecul de naţii (indieni, japonezi, australieni);
- bărbaţi nu atât de urâţi, ba chiar interesanţi şi bine îmbrăcaţi;
- Buckhingam Palace, reşedinţa mamei soacre;
- autobuzele roşii, cu etaj;
- taxiurile negre;
- mirosul de mâncare de pe străzi.

OK, m-am convins, pot să mă întorc acum acasă.

Dar biletul de întoarcere este de-abia pe 7 decembrie, asta înseamnă că mai am încă 2 săptămâni de petrecut în teribila Londră.

Dacă aveţi ghinionul ca prima voastră zi în Londra să fie una ploioasă (nimic neobişnuit de altfel, pentru o zi de noiembrie), v-aţi ars. Sincer, pentru că cei care v-au spus că Londra ar fi de-a dreptul sublimă, dacă nu ar avea o vreme naşpa, nu v-au minţit.

Eu personal sunt totuşi de altă părere. Căci, ce ar fi Londra fără ploaie şi ceaţă?

Părerea mea: un oraş cu vânzări mult mai scăzute la umbrele şi impermeabile. Atât.

După mai multe zile petrecute în metropola britanică, am descoperit că vremea aceasta, bacoviană, face de fapt parte din farmecul Londrei.

Dar, în prima zi, am încercat cu disperare, pe o ploaie tipic londoneză, să mă bucur de plimbarea pe Oxford Street sau în Camden Town. Nu mi-a ieşit.

Prima oprire a fost la Camden Town, bazarul de duminică al punker-ilor şi iubitorilor de tatuaje, al articolelor de artizanat din lumea întreagă (bijuterii cu pietre ciudate, eşarfe colorate, genţi tricotate în combinaţii imprevizibile de culori). La ora 11, când am ajuns eu în târg, probabil că punker-ii de-abia se trezeau din cheful de sâmbătă seara, aşa că piaţa era mai degrabă un bazar colorat, fără cumpărători. Doar doi ciudaţi, îmbrăcaţi ca în anii '60, mai înviorau atmosfera certându-se cu un poliţist britanic. M-am grăbit să le fac poza şi, ca la comandă, au uitat de ceartă şi au zâmbit la aparat.

Abia seara, când am ajuns din nou pe acolo, am cunoscut adevărata populaţie a pieţei: punker-i tatuaţi, culori aprinse (şi nu vorbesc despre roşu), accesorii de înfrumuseţare, înfipte în locuri inedite, priviri pierdute...

Dimineaţa avusesem parte doar de chinezoaice, indience, pakistaneze care mă îndemnau să gust din mâncarea lor specifică, pentru numai 3 lire.

Am părăsit piaţa cu autobuzul, mergând spre o direcţie necunoscută.

Pe la ora 12, am aterizat într-un loc mai paşnic: o biserică baptistă pentru sud-africani. Am cerut permisiunea să intru. Într-un spaţiu, care nu semăna deloc cu o biserică, sau cel puţin cu bisericile pe care le cunosc eu din România sau din filme, era aşezată un fel de scenă pe care stăteau trei persoane: un tip negru, îmbrăcat în costum, cu un microfon în mână, o femeie albă în picioare, lângă el şi un negru mai în vârstă, pe un scaun. Bărbatul cu microfonul în mână explica în franceză enoriaşilor, vreo douăzeci de negri, diferenţele fiziologice dintre femeie şi bărbat. Apoi femeia traducea în engleză: femeia are ficatul mai mare, rinichii nu ştiu cum etc. Interesantă lecţie de anatomie duminică la prânz, într-o biserică baptistă. Şi eu care credeam că singura diferenţa este că femeia înţelege cel puţin două limbi străine, pe când bărbatul vorbeşte doar franceza!

Claudia Crilig

MICA LONDRA

Editura LiterNet, 2005

Palatul Buckingham nu s-a dovedit a fi foarte interesant. Pe o ploaie teribilă era şi greu. Aşa că mi-am luat repede la revedere de la Regină, de la garda ei şi de la turiştii care cumpărau, ca souvenir, imaginea ei din magazinul palatului, până şi în formă de păpuşă!

Imaginaţi-vă acum, o coadă imensă de turişti la Casa Poporului, aşteptând să cumpere păpuşele Nicolae Ceauşescu. La cele cu Iliescu sau Adrian Năstase, nu cred că ar fi o aşa mare îmbulzeală.

În fond, nu e o idee foarte rea.

3. Despre muzee

De plăcere sau pentru afaceri, în Londra, obligaţia mea de român cult îmi cerea să vizitez cel puţin un muzeu britanic. Ceea ce, la început, este o îndatorire culturală şi educaţională, devine, o dată ce am păşit pragul primului muzeu londonez (cu condiţia să nu fie Muzeul figurilor de ceară), o adevărată plăcere. Descopăr cu surprindere că îmi place să vizitez muzee, să citesc explicaţiile sau să le ascult la căşti contra unei lire şi să fac fotografii oriunde am chef, fotografii cu care să mă mândresc la întoarcerea în ţară.

Muzeele din Londra sunt vii, aşa cum nu m-am aşteptat să fie. Sunt animate fie de grupuri de turişti (mai puţine în noiembrie), fie de studenţi pe care îi vezi desenând în faţa unui exponat, fie de grupuri organizate de elevi care îşi fac temele.

Sunt interactive pentru că, la sfârşitul unei galerii, poţi aplica, jucându-te cu câteva materiale, ceea ce ai învăţat acolo. Un exemplu: Muzeul Teatrului are chiar o sală cu o scenă, unde un ghid învaţă turiştii cum să spună replicile unui personaj şi, în final, chiar să joace. Atunci când

am participat şi eu la experiment, eroina principală era jucată de o bătrânică de 80 de ani, în timp ce salvatorul ei abia avea 15 ani. Cred că nu am mai râs cu atâta pofta de mult timp.

Sunt noi. Asta înseamnă că, pe lângă corpul de bază al muzeului, fiecare galerie prezintă vizitatorilor expoziţii temporare pe care le promovează chiar mai mult decât numele muzeului însuşi. Ele sunt cele care îi aduc pe localnici la muzee şi care le fac să fie un punct de atracţie chiar şi pentru londonezi.

Sunt gratuite! Cel puţin, cele de stat. Intrarea la unele expoziţii se plăteşte, uneori chiar piperat. Biletul de intrare pentru expoziţia Armani era de 9 lire, de exemplu. Dar muzeele mari, importante sunt cu intrarea liberă. Asta nu înseamnă că nu îţi poţi cheltui banii acolo. E adevărat că nu trebuie să plăteşti bilet de intrare, dar poţi fi generos, iar muzeul îţi indică, în funcţie desigur de complicate calcule de buget, limita acceptată peste care te poţi considera astfel: la unele sunt cel puţin 2 lire, la alte muzee cu cheltuieli mai mari, cel puţin 3 lire.

Un alt loc unde poţi cheltui banii este restaurantul muzeului. Toate îl au. Unele arată ca o imensă cantină, aşa, ca restaurantul de la parter din BM, altele ca o cafenea futuristă, cu vedere spre Tamisa, asemănătoare cu cea din Tate Art Gallery Modern. Aici ai privilegiul şi desfătarea ca, după un obositor tur al muzeului, să-ţi aduni impresiile la o cafea, de obicei mai scumpă decât în oraş. Inutil să spun că sunt pline şi chiar binevenite.

La ieşirea din muzeu, nu poţi ocoli magazinul din interiorul lui. Magazin imens de cele mai multe ori, care vinde pe bani mulţi tot felul de suveniruri, copii fidele, la scară mică a exponatelor din muzeu, cărţi, vederi. Şi, pentru că eram aproape de Crăciun, toate magazinele sugerau că cel mai nimerit cadou este un suvenir din magazin.

Cam astea sunt punctele comune ale muzeelor londoneze. Am vizitat multe muzee cât timp am fost acolo, dar o să fac o descriere mai amănunţită doar a trei dintre ele: British Museum – muzeul turiştilor, Victoria & Albert Museum - muzeul şcoală şi Tate Art Gallery – muzeul în mişcare.

British Museum – muzeul turiştilor

British Museum a fost înfiinţat de Sir Hans Sloane, un doctor bogat din Chelsea, în 1753. Este interesant cum mândria Marii Britanii, în materie de muzee, a luat fiinţă prin această iniţiativă particulară, de a expune o colecţie personală.

British Museum este un sanctuar al comorilor mai multor civilizaţii, toate aparţinând, la un anumit moment istoric, marelui imperiu britanic. O părticică din Egiptul antic (faimoasele mumii), din India (câteva statuete de-a dreptul impresionante), din China veche (porţelanurile sunt superbe), din Europa (bijuterii şi mobilier din secolele trecute) sunt prezentate cu mândrie în Muzeul Britanic. Colindând aceste galerii, mi-am dat seama că lumea, secole la rând, a fost împărţită în două: Imperiul Britanic + coloniile şi restul. Şi eu care am crezut multă vreme că există doar două puteri: URSS şi mârşava lume capitalistă!

Şi că tot veni vorba de URSS, biblioteca din mijlocul clădirii este locul unde Marx a plănuit căderea capitalismului şi unde, mai târziu, Hitler a venit să citească. Acum, sunt în acea bibliotecă atât cărţi vechi şi rare, cât şi computere performante pe care orice vizitator le poate folosi.

În ciuda acestei măreţii, trebuie să recunosc că British Museum nu m-a impresionat atât de mult. El este totuşi prima opţiune a unui turist grăbit în Londra, care vrea să îngurgiteze repede multă informaţie. Ca loc, British Museum transmite o răceală, o politeţe tipic britanică.

Ea contrastează cu viaţa şi agitaţia din **Victoria & Albert Museum, muzeul-şcoală.**

Victoria & Albert Museum a fost fondat în anii 1850 şi îşi propune să prezinte o istorie a artei şi a design-ului interior, începând din antichitate şi până în zilele noastre (1960).

Pentru mine, V & A Museum a fost revelaţia muzeelor britanice. E viu, e interactiv, e divers. E greu să nu găseşti ceva de care să nu fii interesat la V & A.

Cele două galerii, care prezintă reproduceri ale unor cunoscute opere de artă, mai ales statui şi lucrări din antichitate, sunt populate aproape tot timpul de studenţi la sculptură, pictură sau arhitectură, care lucrează acolo singuri, cu grupul sau cu profesorii. De fapt, pentru aceşti studenţi au fost create, acum mai bine de un secol, aceste reproduceri din ghips. Şi ei profită din plin.

Pe lângă studenţi, muzeul este vizitat şi de grupuri de elevi între 6 şi 14 ani, care vin împreună cu profesorii lor să-şi facă temele aici.

V & A este un muzeu interactiv. La sfârşitul fiecărei galerii există o cameră cu aplicaţii, unde poţi purta un costum din sec. XIX, poţi îmbrăca o femeie în stil victorian, poţi să desenezi pe calculator propria monogramă sau să construieşti, din bucăţi de cristal, un turn.

Pentru mine V & A Museum a fost un spaţiu viu şi mult mai autentic, datorită oamenilor care îl frecventează, decât British Museum.

Tate Art Gallery - Modern

În Londra, să fii la curent cu arta modernă, înseamnă să fii la curent cu ce se întâmplă la Tate Art Gallery - Modern. Şi ceva se întâmplă frecvent. Fie că sunt expoziţii, fie că se schimbă sala de la intrare. Atunci când am fost eu, un superb soare artificial era în sala principală. Proiectul se numeşte “Proiectul vremii”şi este creaţia lui Olafur Eliasson. M-a impresionat nu neapărat lumina lui, cât mai ales folosirea generoasă a spaţiului: o sală imensă, lăsată să fie invadată de această lumină şi de o ceaţă creată artificial. În tavan, erau oglinzi care îţi dădeau impresia că ai păşit într-o altă dimensiune. O senzaţie de a sta la plajă într-un computer. Şi vizitatorii muzeului, care participau la actul artistic, întinşi pe podea, la lumina artificială a globului.

Tate-ul modern încearcă să şocheze. Fie doar şi prin galeria dedicată nudului masculin – picturi, fotografii, opere de artă. Sau prin materialele neobişnuite cu care se făureşte arta în zilele

noastre. Un exemplu este Tonny Cragg, care umple cu resturi colorate din plastic (periuţe de dinţi, ascuţitori, pixuri, alte obiecte) un întreg perete şi îşi intitulează lucrarea: Britain seen from the North. Tonny Cragg a făcut această lucrare în 1981, un moment de criză economică pentru Marea Britanie.

Bill Viola, un artist American, a fost o altă revelaţie. El foloseşte computerul şi programele lui pentru a reda sentimente cu adevărat puternice. Ambele creaţii expuse la Tate m-au impresionat. Prima, intitulată Still alive oferă pe screen-ul unui computer imaginea unui coş de fructe. În 4 minute, aceste fructe încep să putrezească sub ochii tăi, ca în final să fie doar un coş cu reziduuri, probabil, urât mirositoare. Imaginea e vie, deşi este computerizată, iar sentimentul e puternic.

Cea de-a doua lucrare se numeşte 6 attitudes şi redă cu încetinitorul, în 20 de minute, expresiile diferite ale unui actor pe care, în mod normal, le face în 3 minute. Sunt expresii diferite: de bucurie, mirare, tristeţe, melancolie. Ultima este cea de somn. La sfârşitul celor 20 de minute, ultima figură se trezeşte din somn şi, astfel, ciclul se reia.

Au urmat multe alte muzee: Muzeul istoriei naturale (muzeul cu dinozauri) amplasat

într-o clădire imensă, dar superbă, micul Muzeu privat al evantaielor, Muzeul maritim de la Greenwich, Muzeul teatrului şi altele şi altele.

Până la urmă, şi ele vorbesc despre viaţa unui oraş. A unui oraş turistic, bineînţeles, în timpul verii, dar mult mai uman în timpul lunii noiembrie. Şi timpul, pe care londonezii îl acordă vizitării unui muzeu sau a unei expoziţii, spune ceva nu neapărat despre gradul lor de cultură, cât de civilizaţie şi civilitate.

4. De la veneraţia obiectelor la templul cumpărăturilor

Sloane Street e strada bogătaşilor. În Sloane Street vin la cumpărături mafioţii ruşi, ucraineni, indienii bogaţi şi alţii care cred că numai cumpărăturile în Londra le pot oferi o adevărată satisfacţie. Dar ce magazine sunt în Sloane Street? Ei bine, nu sunt nici magazine de electrocasnice, hitech sau bijuterii. Nici de mobilă sau echipament sportiv. Sloane Street este strada caselor de modă! Toate numele mari din modă sunt prezente acolo. Şi, deşi diferite ca stil vestimentar, toate aceste magazine au o mulţime de lucruri în comun, fiind parcă aranjate după aceeaşi idee: bărbaţi superbi care îţi deschid uşa curtenitor, dar te şi analizează din cap până în picioare; vânzători la fel de arătoşi, majoritatea bărbaţi îmbrăcaţi în costum. Canapele elegante sau fotolii pretenţioase de pe care clienţii cu fiţe pot urmări chiar prezentări de modă numai pentru ei; oglinzi imense în care îţi poţi da seama că ai nevoie de o schimbare vestimentară.

Dar ceea ce m-a şocat, a fost veneraţia obiectului vestimentar. Spaţiul imens pe care obiectul, fie că e un pantof sau o pereche de mănuşi, îl ocupă şi asupra căruia se revarsă, ca asupra unui zeu, întreaga lumină şi atenţie. Nu persoana care poartă haina e importantă acolo, ci haina însăşi. Şi în slujba ei stau frumoşii bodyguarzi de la intrare, politicoşii vânzători, dar mai ales sclavii - clienţii. Am avut această senzaţie în primul magazin în care am intrat: Giorgio Armani. Că pătrund într-un templu al hainelor. Banii, timpurile, trăirile se anulau în faţa măreţiei lor. A hainelor cu nume. În Valentino am probat o jachetă din lână, în alb şi negru. Vânzătorul a recunoscut, totuşi, că acel model nu-mi venea bine. Am văzut hainele de primăvară şi l-am întrebat dacă sunt din colecţia trecută sau din cea viitoare. A urmat o explicaţie halucinantă:

- Aceste haine sunt pentru oamenii bogaţi care au şansa, ca în acest sezon, să meargă într-o croazieră în ţările calde. Şi, probabil că ştiţi, ce greu se găsesc haine de vară, în această perioadă.

Cred că mă holbam la el.

- Sunt din sezonul trecut? întreb vădit preocupată de modă şi de tendinţele ei.

- Nu! a răspuns el intrigat. Aceste rochii sunt o avanpremieră a sezonului viitor.

- Toate casele de modă au astfel de colecţii de croazieră?

- Da, a spus el.

- Şi colecţia nouă, unde o prezentaţi prima dată? În Italia?

- Nu! La Paris.

Am ieşit din Valentino. Au urmat Coco Chanel, Gucci, Prada, Dolce&Gabana, Yves Saint Laurent şi aşa mai departe, şi aşa mai departe pe bulevardul frumos luminat al veneraţiei obiectelor, până la punctul terminus: Harods – marele templu al cumpărăturilor.

Vizitezi Harods ca pe un muzeu. Face parte din punctele de atracţie ale Londrei. Numai că e un muzeu viu în care banii se dau şi se primesc.

Puţin kitchos, grandios desigur...Poţi găsi orice la Harods, mai puţin lucruri ieftine. De aceea oamenii simpli îl vizitează ca pe un muzeu, iar oamenii bogaţi ca pe un loc unde îşi pot expune bogăţia.

Harods e viu datorită oamenilor care vin acolo. Cumpărătorii sunt oameni trecuţi de 40 de ani, de toate naţiile (am văzut o indiancă cumpărând o geantă Chanel), cupluri ciudate (femei foarte tinere cu bărbaţi bătrâni), femei trecute de 35 de ani, bine îmbrăcate şi aranjate, bărbaţi excentrici. Oamenii sunt oglinda obiectelor: multe, diverse, colorate, ţipând după atenţie. E o faună întreagă care merită studiată. De aceea Harods e un muzeu cu exponatele în mişcare.

La Coco Chanel, am văzut un costum din lână, superb. Alb cu negru, atât de frumos, atât de clasic, atât de Chanel. Salonul avea câteva rochii şi deux-pieces-uri expuse, o canapea în

mijloc pe care stătea un tip de vreo 50 de ani, cu o pălărie funny în formă de turban turcesc, cu ochi veseli şi zâmbitori. Într-un colţ, o indiancă îmbrăcată occidental. O altă femeie, de data asta o europeancă, proba o pereche de ochelari de soare şi era împreună cu bărbatul de pe canapea. Îmbrăcată în negru, în jur de 45 de ani.

Mi s-au scurs ochii la acel costum. Bărbatul a observat şi mi-a zâmbit. Am ieşit din magazin. După câţiva paşi, m-am întors şi am întrebat vânzătoarea, o tipă blondă, cu ochii de un albastru incredibil:

- Nu vă supăraţi, cât costă taiorul acesta?

A venit spre el, s-a uitat la eticheta şi a spus scurt:

- 2000 de lire.

Parcă ar fi spus 200 de dolari.

Femeia în negru a adăugat:

- E incredibil de frumos.

- Aş putea să-l probez? am întrebat cu un tupeu fantastic. (Vânzătoarele de la Harods cu greu te lasă să probezi ceva.) Vânzătoarea asta mi-a spus doar:

- Nu cred că e mărimea dumneavoastră.

Vă spun eu, toate vânzătoarele din Harods au un al şaselea simţ cu care simt mirosul banilor şi la mine, sigur nu l-a mirosit.

Dar eu începusem lupta. Aşa că am continuat.

- Nu cred că e foarte mare, aş putea proba doar fusta, să văd forma şi cum îmi vine?

- Come on, Janet, let her put it on. Cel care vorbise era bărbatul de pe canapea.

M-am întors şi i-am zâmbit recunoscătoare.

Vânzătoarea a capitulat. Mi-a dat fusta şi eu am intrat în cabina de probă, mare cât garsoniera mea. Aveam în mână o fustă Chanel de 1000 de lire. Mocheta era moale, iar oglinda era imensă.

93 PAXTON&WHITFIELD 93

- Ieşi afară, să te vedem şi noi, a strigat bărbatul.

Am ieşit. Fusta era într-adevăr mai largă, îmi stătea pe şolduri, dar forma era perfectă.

- Îţi vine foarte bine, a comentat femeia în negru.

Bărbatul doar a zâmbit şi a spus:

- Da, dar fără cizme. Ar fi mai potriviţi o pereche de pantofi. Scoate cizmele şi încearcă şi jacheta. Şi atunci, chiar o să avem o paradă a modei.

Nici nu mai aveam nevoie de aprobarea vânzătoarei. M-am întors în cabină, victorioasă cu jacheta, mi-am scos cizmele mele de trei ani, pe care mi le-a cumpărat mama la reduceri, cele 2 perechi de şosete pe care le aveam pentru că era frig afară şi pulovărul de 200 000 de lei, cumpărat de la buticul din colţ. Am apărut în salonul Coco Chanel, din Harods, în faţa a doi străini şi a unei vânzătoare, într-un costum de 2000 de lire şi în picioarele goale.

Cred că nu m-am simţit niciodată mai sexy.

Următoarea replică m-a trezit din visare:

- You should buy it! a exclamat femeia în negru. Este o investiţie. Sau vino în perioada de reduceri.

Trebuia să dispar cât mai repede. Dar într-un stil elegant.

- Nu cred că o să mai fiu în Londra, în perioada de reduceri.

- Oricum, nu vrei să-l cumperi, a punctat vânzătoarea sigură pe ea. Doar te-ai jucat.

- Da, am recunoscut, doar m-am jucat. Bărbatul mi-a zâmbit complice.

- De unde eşti, a întrebat femeia. Din Spania?

Verific repede în minte, câte cuvinte ştiu în spaniolă. Insuficiente.

- Din România.

Femeia mă priveşte nedumerită, se vede clar pe faţa ei că are probleme de recunoaştere a ţării şi, dintr-o dată, exclamă:

- Ştiu România, ţara aia cu copii orfani şi handicapaţi! (sic!)

5. Londonezii

Femeile sunt urâte, poartă sandale în noiembrie şi beau de sting.

Bărbaţii nu sunt nici ei atât de arătoşi, dar se îmbracă bine şi nici măcar nu se uită la tine pe stradă, oricât de bine ai arăta.

Copii sunt lăsaţi să facă ce au chef şi nu sunt înfofoliţi, chiar dacă e frig afară.

Toate astea sunt stereotipii despre englezi, pe care le-am auzit înainte de a pleca din ţară. Ele ne ajută pe noi, turiştii români, să avem în final o impresie mai bună despre noi înşine.

Nu voi continua cu generalizările şi cu imaginile îngroşate despre locuitorii atât de diferiţi ai unui oraş atât de cosmopolit.

Hoinărind prin Londra, mi-am dat seama că habar nu am cum să răspund la întrebarea Cine dracu' sunt adevăraţii englezi? Multe persoane, cu care am vorbit pe stradă, în Londra, veneau din cu totul alte părţi ale lumii, erau în vacanţă sau în scurte vizite, munceau temporar în metropolă etc.

Aşa că nu voi face greşeala de a judeca londonezii după aparenţe, spunând că oamenii, pe care i-am văzut într-un anumit loc, se identifică automat cu englezii. Şi asta-i prima observaţie: londonezii nu sunt englezii tipici. Un londonez poate fi la fel de bine un indian născut şi crescut aici, un australian care lucrează 2-3 luni într-un pub, pentru o vacanţă în Europa, o studentă poloneză. Toţi sunt topiţi de marele oraş. Fiecare vine cu stilul lui, cu mentalitatea şi, de ce nu, cu propria personalitate. Diferenţele modelează oraşul, aşa cum oraşul le impune propriile lui reguli.

Dar câteva observaţii, câteva poveşti şi, de ce nu, câteva portrete voi încerca să vă conturez.

Prima mea grijă, ca româncă, a fost observarea bărbaţilor. Şi să ştiţi, doamnelor şi domnişoarelor, că am văzut numeroşi good looking men în Londra. Şi aş vrea, tot din prisma propriei experienţe, să mai dărâm un mit: n-or fi ei macho men, ca italienii sau spaniolii, dar unii dintre ei ştiu să răspundă fermecător la un zâmbet aruncat din întâmplare.

Cu toate astea, în metrou, pe stradă, în cafenele, londonezii duc lipsă de faimoasa exuberanţă latino. Seara, pub-urile sunt pline de cei care, în drum spre casă, beau o bere cu colegii. Stau în picioare, în costum, şi discută fleacuri fără să ia foc, ca românii, atunci când vorbesc politică. Uneori preferă să vadă un meci de football mai degrabă la pub, decât acasă. Chiar şi singuri. În joia meciului Steaua-Liverpool, am întâlnit un englez care, deşi nu era fan Liverpool, venise în pub-ul din cartier să vadă meciul. La sfârşitul partidei, nevasta l-a chemat acasă, cerându-i să cumpere nişte cârnaţi.

Le place sportul şi chiar îl practică. Aşa cum îl practică în fiecare seară de luni, băiatul care m-a îndrumat spre Water Rats Theatre, în seara când Eveline avea concert. Sau ca cei doi joggeri din City, angajaţi ai unei bănci care alergau în pauza de masă.

Tocmai de aceea, mulţi englezi visează să trăiască măcar câţiva ani în Australia. Pentru vreme, soare şi posibilitatea de a practica sportul în aer liber. Şi să ştiţi că, pentru ei, aceste motive sunt foarte serioase.

Aşa cum foarte serioasă este, pentru un tânăr australian, posibilitatea de a veni la Londra să muncească un timp, pentru a călători după aceea. Am întâlnit un student australian la drept care, în vacanţă, lucra într-un bar din Chelsea. Cu banii strânşi în câteva săptămâni plănuia o vacanţă în Olanda.

Un schimb uman are loc aproape simultan, iar una dintre motivaţii este de fapt călătoria în sine. Tinerii călătoresc foarte mult. Unii dintre ei nici nu sunt locuitori cu acte ai Londrei. Ei o folosesc ca pe o bază de alimentare, de unde se lansează în noi şi noi drumuri. Pentru unii, călătoria poate dura chiar până la vârsta de 30 de ani. Apoi, în cunoştinţă de cauză, decid dacă şi unde să se stabilească.

Bărbaţii tineri, londonezi au un individualism interesant. De cele mai multe ori preferă să facă această călătorie singuri. Pe drum, e adevărat, se pot grupa, dacă întâlnesc indivizi cu

TELEPHONE
TELEPHONE

aceleaşi ţinte ca şi ei. Dar călătoria lor nu depinde în nici un caz de găsirea unui tovarăş de drum. E o călătorie intimă, un drum pe care trebuie să-l parcurgă solitari.

De aceea încep relaţiile de lungă durată, responsabile, mult mai târziu decât bărbaţii români. Pe la 27-28 de ani. Pentru că, până atunci, sunt în mişcare, într-o continuă descoperire.

Femeile tinere ştiu asta şi par mai aşezate. Ele încearcă să-şi ocupe timpul fără bărbaţi, într-un mod cât mai plăcut, adunându-se câte trei-patru la o cafea. În acelaşi bar, în care lucra studentul australian, o masă era ocupată de trei fete tinere care stăteau la taclale, la o cafea.

Femeile se strâng şi noaptea. Ele merg împreună în cluburi sau discoteci, îmbrăcate elegant (pentru ele a fi elegantă înseamnă să porţi tocuri, dar uită că nu ştiu să meargă pe ele, dacă iau ceva la bord).

Nu pierd timpul. Londonezele n-or fi ele frumoase, deşi am văzut unele figuri feminine interesante, dar ştiu ce vor. De la bărbaţi vreau să zic. Noaptea, cluburile londoneze sunt un imens ring pe care nu bărbaţii, ci femeile au iniţiativa. Ele aleg, nu sunt alese. Fascinată am asistat în Café de Paris, într-o sâmbătă seara, la următoarea scenă: El, un bărbat bine făcut, aranjat stătea singur pe canapea. Ea, o femeie relativ elegantă, a venit, s-a aşezat lângă el pe canapea, a iniţiat o conversaţie şi după 10-15 minute au plecat să danseze. S-au întors după un timp şi, probabil, bărbatul a observat privirea mea uimită şi aţintită asupra lor. Cred că această privire l-a intimidat şi a amânat-o pe domnişoară. Şi-a reluat locul pe canapea. Cine ştie pentru cât timp a mai rămas singur…

O dată ce se întâlnesc, el întors dintr-o călătorie iniţiatică, ea din cluburi , bărbatul şi femeia londoneză formează, uneori, un cuplu de invidiat şi o familie numeroasă.

Se stabilesc pentru câţiva ani în Londra, dar gândul lor este să plece cât mai repede din capitală, în oraşe mai puţin agitate şi mai ieftine. Cei care îşi pot permite o casă în Londra, cumpărată numai prin credit bancar, îşi pot permite şi copii. Şi nu unul. Familiile londoneze au cel puţin 2 copii.

Aţi crede că apariţia unui copil schimbă viaţa unui cuplu? Nicidecum. Femeile continuă să se strângă în cafenele prietenoase, cu copiii, adică cele care au meniuri speciale pentru ei. Aici

citesc ziare sau reviste sau se întreţin cordial cu alte femei. Bărbaţii se opresc la obişnuitul pub, dar numai pentru o bere, nu mai mult. Continuă să călătorească, să viziteze muzee şi chiar să meargă la teatru sau la spectacole. Cu toată familia.

Marketingul a descoperit importanţa pe care o au copiii în viaţa englezilor şi a creat o nouă piaţă: piaţa pentru copii. Restaurantele au meniuri speciale pentru copii, magazinele din muzee vând suveniruri care îi încântă mai ales pe copii, librăriile au un etaj întreg, inclusiv cu spaţiu de joacă dedicat cărţilor pentru copii. Madonna a scris o carte pentru copii şi a lansat-o în Londra. Ca să nu mai vorbesc de magazinele de jucării sau de haine. Isteria Harry Potter, deşi exploatată în America, s-a născut în Marea Britanie, o ţară ca un rai al marketingului pentru copii.

Cei care sunt plătiţi să aibă grijă de copii o fac chiar şi cu mai mare abnegaţie. În Victoria & Albert Museum, am văzut mai multe grupuri de copii, chiar şi de trei ani, însoţiţi de profesori sau învăţători, mai multe chiar decât aş fi văzut în Satul de vacanţă din Mamaia, într-o zi de vară. Unul dintre grupuri era chiar însoţit de câţiva părinţi.

Grija pe care englezii o au faţă de copii e înduioşătoare. Şi atunci când se manifestă în situaţii normale, dar şi atunci când se manifestă în situaţii critice. Şi voi da ca exemplu, cazul mult discutat în presă al asasinului celor două fetiţe de10 şi 11 ani.

De copii au grijă părinţii, dar şi marketingul comercial. De bătrâni are grijă sistemul. Şi are grijă bine. În Covent Garden, m-am întâlnit cu două doamne care veniseră în excursie organizată, în Londra. Erau de vârsta mamei mele, cam 60 de ani. Singure, pensionare, veniseră cu un grup. Erau dintr-un orăşel din pădurile lui Robin Hood. Fuseseră la Lion King, un musicall, apoi la Ochiul Londrei şi stăteau la o cafea, aşteptând să se întoarcă acasă. Una dintre ele fusese căsătorită 20 şi ceva de ani, apoi a divorţat pentru că nu mai putea trăi cu respectivul. Copiii i-au crescut şi fiecare s-a dus la casa lui. De 20 de ani trăieşte singură. Între timp a făcut diverse lucruri: a fost ospătăriţă la o cantină, a fost şoferiţă de autobuz, a fost menajeră. La sfârşitul unei vieţi de muncă îşi permitea să călătorească pe banii ei, chiar până în Italia, la fiica ei. Ca să nu mai vorbesc de micile escapade în Londra.

Claudia Crilig

MICA LONDRA

Editura LiterNet, 2005

Cealaltă doamnă, pe care am cunoscut-o, călătorea şi ea, tot în Italia, dar mai rar. Şi asta, pentru că putea întâlni oameni noi în locul unde lucra. La 70 şi ceva de ani, nepoata unui negustor englez care a avut afaceri până şi în Saint Petersburg!, făcea voluntariat, în fiecare vineri, la Muzeul evantaielor. O conversaţie plăcută, o anumită distincţie, o cochetărie aparte atunci când am rugat-o să-mi pozeze lângă un fotoliu vechi din muzeu, chiar dacă era interzis să faci fotografii, aceste trăsături o caracterizau pe bătrâna londoneză. O doamnă care ştia să pună întrebări:

- Şi România ce exportă?

Am fost întrerupte de două doamne, americance care doreau să viziteze muzeul. Bătrâna doamnă m-a abandonat în grabă. After all, o aşteptau clienţii.

Am să închei povestea despre londonezi cu un articol apărut în Daily Telegraph, cât timp eram eu acolo, care dărâma mitul independenţei copilului englez faţă de părinţi.

Articolul citat susţine că un sfert din părinţi expect to be helping their children financially when their offspring are in their forties. Figures show how much financial support many children continue to receive into middle age from their mothers and fathers.

Se pare că părinţii rămân, oriunde ar fi ei, tot părinţi. În sensul pe care şi românii îl dau conceptului.

6. Mica Londră

Londra este ca un puzzle. Unul este compus din Londra de suprafaţă, Londra reală, cu cartiere, magazine, clădiri, case, oameni. Celălalt este compus din bucăţile de underground, din staţiile metroului dispuse pe aproape întreaga suprafaţă a oraşului. După mulţi ani, poţi spune că

ştii Londra atunci când cele două mari puzzle-uri suprapuse îţi dau imaginea reală şi completă a ei. E ca o iluminare: Londra întreagă. (Peter, un locuitor al Londrei)

Din Londra fac parte alte trei Londre: Londra culturală, cu muzee, teatre, librării; Londra politică şi Londra financiară, Londra afacerilor. (Adrian, un turist)

Oxo Tower, Tate Modern and National, MOMA – Museum of Moving Image, Leister Square, Picadilly Circus cu magazinele Virgin şi HMV, British Museum, Camden Town – duminica şi Portobello – sâmbăta. (Georgia, o turistă)

Mi-aduc aminte cu nostalgie, când, plimbând străinii prin Bucureşti, nu uitam să le spun: Acesta este Bucureştiul meu. Dacă aţi fi avut alt ghid, probabil că v-ar fi arătat aceleaşi lucruri sau poate altele. Cunoaşteţi un oraş, în primul rând, din perspectiva celui care vi-l arată. Şi nu scăpam niciodată ocazia, ca pe expaţii bine plătiţi din companiile multinaţionale să-i plimb prin căminele din Grozăveşti, de exemplu.

Aşa mi s-a întâmplat şi mie în Londra. Am cunoscut Londra prin ochii celor care mi-au prezentat-o. Treptat, imaginile lor separate şi diferite au prins contur şi s-au unit pentru o imagine unitară: Londra din ochii mei. Mica Londră. Sunt sigură că fiecare vizitator sau locuitor al Londrei are propriul lui oraş, aşa cum prietenii mei londonezi au propria lor relaţie cu oraşul. Câştigul meu cel mare a fost, cred, că nu am vizitat Londra ca pe un oraş turistic, deşi şi el face parte din puzzle-ul meu. Am vizitat un oraş în care locuiesc unii dintre prietenii mei. Londra este pentru mine, în primul rând, oraşul prietenilor mei. Dar despre acest oraş voi vorbi în alt capitol.

În al doilea rând, este un oraş despre care aveam o enormă prejudecată, întreţinută de o lipsă de informare din perioada comunistă. Am vrut să mă conving singură că Londra nu mai este oraşul gri, al lui Charles Dickens, ci unul colorat ca cel al lui David Lodge sau ca cel din Jurnalul lui Bridget Jones.

Claudia Crilig

MICA LONDRA

Editura LiterNet, 2005

Pe parcurs, Londra s-a arătat cu generozitate a fi mult mai mult. Surprinsă de această diversitate, am început să ţin un jurnal. Mărturisesc că nu plecasem din Bucureşti cu această intenţie. Ba mai mult, pentru că nu aveam un caiet la mine, i-am cerut unul lui Eveline. Am notat în acest jurnal ceea ce vedeam cu ochii şi gândeam cu mintea. Singură în Londra, mi-a fost mult mai uşor să scriu în lipsa cuiva, căruia să-i împărtăşesc impresiile.

Mica Londră s-a născut din acest jurnal. Puzzle-ul ei este compus din aceste bucăţele separate care, în final, pot compune o imagine clară. Am spus pot, pentru că spre asta tind. Nu ştiu dacă voi şi reuşi. Din această imagine, fac parte oameni, clădiri, întâmplări, sentimente, dar şi mirosuri, gusturi, sunete, exclamaţii. Ceea ce nu există în această imagine, nu înseamnă că nu există în Londra, aşa cum ceea ce am văzut şi am descris eu aici poate să nu fie definitoriu pentru oraş. Până la urmă, acest puzzle este cu atât mai subiectiv, cu cât este unul în mişcare.Ca un caleidoscop care poate da alte forme vizuale.

Totul se mişcă în graniţele acestui contur. Aşa cum bucăţile puzzle-ului din Marea Londră sunt oameni diferiţi care trebuie să se potrivească, să se adapteze formei şi conturului imaginii mari.

Pentru două săptămâni, am fost şi eu una dintre ele.

7. Thanksgiving Day - o sărbătoare americană, în Londra

Prietenul lui Eveline, prietena mea din Londra, este american. Ea este canadiancă. Aşa că sărbătoresc Thanksgiving Day.

Pregătirea petrecerii, la care au participat prieteni de-ai lor, a început în mod firesc cu cumpărarea curcanului. Eveline îmi explică în bucătărie:

- Mâncăm carne, doar o dată pe săptămână pentru că nu ne permitem mai mult. Dar atunci, cumpăr un pui organic, cam de 2 kg, care costă în jur de 10 lire. Prefer să cumpăr carne tratată natural, decât pui îngrăşaţi artificial, frumoşi la vedere, dar din care iese apa la fierbere şi se fac foarte mici în oală. În timpul săptămânii, mâncăm multe legume şi fructe. Şi ele sunt scumpe, dar le prefer pentru că sunt sănătoase.

A pus curcanul la cuptor. Apoi a avut grijă de dovleci, pe care i-a tăiat felii şi i-a băgat la cuptor. Între timp, prietenul ei a cumpărat vinul. Plăcinta urma să se coacă în timpul cinei, iar înghеţata homemade era deja la frigider. Eu şi prietenul ei am aranjat frumos masa în living, pentru cele 7 persoane invitate. În jumătate de oră, Eveline era îmbrăcată şi gata să-şi primească oaspeţii.

Prima sosită a fost o prietenă. Românсă. Dana este de 7 ani în Londra. Plecată din ţară ca jurnalist, apoi căsătorită cu un avocat englez, Dana a fost eleva lui Eveline la franceză şi cursuri de vioară şi s-au împrietenit. Are 27 de ani şi o lejeritate în societate, tipic occidentală. Am conversat puţin în română. Spune că nu-i lipseşte Bucureştiul, dar şi pentru că îl vede destul de des.

Dana face parte deja din Mica Londră. Are deja uşurinţa de a se mula formelor ei. Acum este studentă la drept, după ce a făcut vreo două masterate. Are o impresie teribil de proastă, ca şi Eveline, despre avocaţii români, veniţi cu afaceri în Londra. Spune despre ei că sunt nişte porci aroganţi, nepoliticoşi, purtându-se cu aerul de atotştiutori. Dana a fost mai blândă. Eveline ar fi muşcat din ei, dacă ar fi putut. Chiar a fost mult mai categorică: ţiganii strică imaginea României pentru omul de pe stradă, avocaţii români pentru clasa superioară.

Următorii oaspeţi au fost un PR-ist american şi fratele lui. Brian este un caz interesant. Vorbeşte fluent rusa, a fost jurnalist la The Economist împreună cu Dana, dar a trecut în branşa cealaltă. Acum lucrează pentru o companie de PR care are grijă de imaginea câtorva companii ruseşti care au afaceri în Marea Britanie şi Occident.

- Şi cum este să lucrezi pentru mafioţi? am întrebat eu, total nepoliticoasă.

- Businessmenii ruşi nu sunt numai mafioţi, a replicat el. Noi facem PR-ul a cinci companii, iar una dintre ele produce medicamente.

Nu am aflat cu ce se ocupă celelalte patru.

Mai târziu, mi-a mărturisit că exact cu această imagine trebuie să lupte, atât la nivelul oamenilor de rând, dar mai ales la nivelul conducerii marilor companii din Londra.

Poreclit în cercurile intime Spionul, Brian nu are nici atitudinea, nici forţa unui James Bond contemporan. Cu un chip frumos, o înfăţişare fragilă şi nişte ochi albaştri care se tem să te privească ori de câte ori vorbeşti cu el, americanul care lucrează pentru ruşi pare marcat mai degrabă de proaspătul divorţ de franţuzoaica perfidă care s-a folosit de el, decât de problemele de imagine ale celor pentru care lucrează.

Fratele lui, Fred, e mai stăpân pe situaţie şi pe conversaţia în societate. Motivul să fie oare faptul că nu a fost căsătorit până acum cu o franţuzoaică?

El lucrează la un ONG din New York care militează pentru protejarea nu ştiu cărui mal afectat de construcţia unui pod. Vă vine să credeţi că aşa îşi câştigă pâinea?

Venise direct de la Amsterdam sau Bruxelles, iar peste trei zile plecau împreună la Kracovia.

Ultimul venit, după o oră şi jumătate, lucru inacceptabil la englezi, a fost John, soţul Danei, un tipic avocat englez. A adus cu el, ca să se scuze, un imens buchet de trandafiri roşii şi întreaga autenticitate englezească.

John e un tip căruia îi place să vorbească, să ţină în mână frâiele conversaţiei, să baleteze printre subiecte diverse. Se pricepe la toate, iar venitul lui anual (o avere pentru un londonez) îi dă acest drept. Conversaţia, care până la venirea lui lâncezea, s-a animat brusc, fie şi numai pentru că Eveline a început să servească masa.

Dar care sunt subiectele de discuţie ale unei adunări atât de stilate?

Primul subiect abordat a fost, în mod firesc, politica americană şi critica adresată lui Bush. Dana a comentat îndelung poza lui Bush, servind curcan soldaţilor americani, apărută în ziarele englezeşti. Apoi a citit din The Economist un articol care până şi mie mi s-a părut pură propagandă americană. Subiectul n-a rezistat mult. A capitulat, ca şi în presă, în faţa subiectului procesului celui care le-a omorât pe cele două fetiţe. Şi iată cum 4 bărbaţi comentau aprins acest caz şi apoi, epuizându-l, încercând să povestească alte cazuri odioase. Parcă eram la o şedinţă de redacţie la Evenimentul zilei, prin anii `90.

Dar subiectul cel mai hilar mi s-a părut a fi sexualitatea prinţului Charles. O poveste apărută în presă, înăbuşită din timp de Casa Regală, a aruncat o îndoială în legătură cu bărbăţia prinţului moştenitor. Rezistasem cu stoicism la discuţiile politice, la jurnalul live de la ora 5, dar povestea asta chiar mă enerva:

- Come on! am exclamat. Ce contează dacă Charles e homosexual sau nu? La urma urmei, şi-a făcut datoria: a dat Marii Britanii nu unul, ci doi moştenitori.

Mai târziu, asistam neputincioasă la distrugerea imaginii României. Prima încercare a fost printr-un banc spus chiar de Dana. Poate unii dintre voi şi-l amintesc, dar eu mărturisesc că nu-l ştiam.

Un profesor cunoscut scrie o scrisoare, în care spune că alege libertatea, lumea mai bună, democraţia, etc.

A doua zi, ceilalţi profesori fac un consiliu la care ia cuvântul tovarăşul şef:

- Tovarăşi, propun să-l excludem din Partidul Comunist pe tovarăşul Ionescu. A scris o scrisoare, în care spune că a ales să fugă în Occident, a ales libertatea şi democraţia.

Uşa se deschide brusc şi, în cadrul ei, apare tovarăşul Ionescu. Stupoare.

- Tovarăşe, eşti exclus din Partidul Comunist, pentru că ai ales să fugi în Occident.

- Dar, tovarăşi, atunci când am scris că aleg lumea mai bună, liberă, m-am referit la Partidul Comunist.

Artileria a continuat. John a vorbit despre Ion Caramitru şi Vali Seciu, care au recitat din Shakespeare şi Eminescu la o seară românească din Londra. Nu cu cuvinte elogioase: Caramitru era teatral, iar Seciu avea o voce îngrozitoare. L-a găsit mai interesant pe Marcel Iureş şi al său Omor în catedrală, pe care l-a văzut tot în româneşte. Le-am povestit de Iureş şi de teatrul lui, de rolurile din filme (americanii parcă şi-l aminteau) şi de rolul fără cuvinte pe care îl face Vali Seciu la Teatrul Act.

Trebuie să recunosc că ironia lui John, născută din experienţe personale şi din cunoaşterea României, a fost mai dureroasă decât necunoaşterea ţării de către oamenii de pe stradă.

Ultima conversaţie am avut-o cu Brian. O plăcută discuţie despre literatura rusă şi despre experienţele lui personale în Moscova:

- Ce îmi place la prietenii mei ruşi, este că gândesc pe termen scurt. Noi, americanii gândim pe termen lung, facem planuri, stabilim obiective. Acest short term thinking îţi acordă ţie, ca individ, o libertate mai mare, o uşurinţă în mişcare faţă de planificarea bine chibzuită a americanilor. Noi gândim aşa, pentru că societatea ne constrânge la planificare: planificarea familiei, a studiilor, a carierei, până şi a timpul liber. Nu ne putem permite să fim luaţi prin surprindere. În timp ce ruşii, în mod paradoxal, sunt mai liberi decât noi. Cel puţin îşi îngăduie să fie surprinşi. Chiar dacă surprizele sunt, de cele mai multe ori, obositoare.

8. Londra, noaptea

Noaptea, chipul Londrei se schimbă, iar farmecul ei devine farmecul unei femei cochete care, aşa cum este aranjată, poate face faţă atât unei zbânţuieli într-un club, cât şi unei cine romantice, într-un restaurant elegant.

În întunericul artificial luminat, podurile, clădirile, feţele londonezilor au o altă dimensiune. Agitaţia de pe străzi, roşul autobuzelor, forfota de pe lângă pub-urile pline – de toate astea am avut parte doar noaptea. Am fost acolo şi am văzut mulţimea veselă care se plimba în Leister Square, agitându-se pentru un bilet la un spectacol de teatru, cozile din faţa cluburilor din Picadilly Circus, femeile cu tocuri care păşesc ţanţoş, găştile de băieţi de cartier.

Şi pentru că este atâta viaţă, mi-e mai uşor să vă dau imaginea acestei metropole relatându-vă micile întâmplări de care am avut parte. Ele pot ilustra mai bine şi mai colorat un tablou în mişcare, al unei metropole care nu doarme niciodată.

Pentru viaţa de noapte am avut mare noroc cu Peter, prietenul meu londonez care se ocupă de lumini şi sunet la mai multe baruri din oraş şi la diverse evenimente. Peter este genul de băiat care s-a descurcat singur de mic, un tip foarte tehnic şi talentat, dar şi foarte muncitor, care, deşi are grijă de distracţia celorlalţi, pare la prima vedere mai degrabă un băiat liniştit decât un petrecăreţ. Datorită lui am intrat în nişte baruri, în care altfel n-aş fi putut intra, am fost la evenimente la care nu aş fi visat niciodată că o să particip şi am cunoscut oameni şi situaţii care la lumina zilei nu s-ar fi arătat.

Şi cu toate acestea, prima experienţă într-un bar londonez nu a fost una tocmai plăcută. Într-o luni-seara, am ieşit în oraş cu Peter şi fratele lui, într-un bar din Covent Garden. Aş putea spune că este unul select. Ne-am aşezat la o masă, am comandat (mi-au recomandat băieţii un cocktail special), am pus geanta pe spătarul scaunului şi aparatul digital pe masă. În spatele nostru era un grup gălăgios de băieţi. Nu ştiu exact când au dispărut, dar înainte ca noi să plecăm, chelnerul m-a atenţionat:

- Domnişoară, portofelul tău este pe jos.

L-am ridicat, am verificat: lipseau toţi banii. Ba mai mult, card-ul meu de debit dispăruse dintre cărţile de vizită. Dincolo de şocul faptului că rămăsesem din prima zi fără bugetul a patru zile în Londra, am fost uimită de modul elegant de operare.

Mărturisesc că sunt aproape expertă în a fi jefuită (dacă poţi fi expert în aşa ceva). Deţin recordul la telefoane pierdute sau furate (cine le mai numără), la genţi schimbate din cauza tăieturilor sau la bani pierduţi din buzunar, în autobuzele aglomerate din Bucureşti.

Şi cu toate acestea, hoţii londonezi nu m-au bruscat, nu m-au ameninţat. Au profitat pur şi simplu de neatenţia mea, au luat portofelul, au avut timp să îmi ia banii de hârtie, să scotocească după cartea de debit (ei, aici au luat ţeapă pentru că eu am carte de debit românească, cu vreo 200 000 lei, nu carte de credit în lire), să deschidă celălalt buzunărel al portofelului, să ia cele trei lire în monede (nehaliţii!) şi să-l lase să cadă elegant pe podea, unde nu l-aş fi văzut în veci dacă nu-mi atrăgea atenţia chelnerul. Trebuie să le fiu recunoscătoare. De ce? Puteau lua geanta cu totul, unde aveam, vorba unei alte jefuite, toată viaţa mea: biletul de avion, paşaport, buletin – şi astea sunt numai cele mai importante lucruri. Aşa că am zis: ei bine, am reuşit să fiu jefuită şi în Londra, să nu mai spuneţi de acum încolo că se întâmplă numai în Bucureşti, las'că ştiu eu că nu-i aşa: ţi se poate întâmpla oriunde. Dar să ştiţi că respect hoţii londonezi, pentru grija faţă de client. Şi aici, şi-au dovedit profesionalismul.

Şi cum un jaf atrage altul, la numai câteva zile am asistat la unul, în plină stradă, venit parcă numai ca să mi se confirme părerea că nu doar în Bucureşti se pot întâmpla cele mai rele lucruri. În prima sâmbătă seara, stabilisem să mă văd cu Peter. Pe ultima sută de metri m-a sunat şi mi-a spus că are treabă la o nuntă la Savoy, dar că mă poate lua şi pe mine şi că durează maximum o oră. Am întrebat-o pe prietena mea canadiancă, unde este Savoy-ul:

- Ce faci la Savoy?

- Peter are o nuntă acolo. O să stăm puţin, dar trebuie să ajung acolo.

- Savoy-ul este unul dintre cele mai elegante hoteluri din Londra. Şi unul dintre cele mai scumpe, normal. Eşti norocoasă că mergi acolo.

Eveline era într-adevăr impresionată. La fel şi var'mea, la care m-am dus şi am cerut să-mi împrumute o bluză de ocazie. Intrasem deja în panică. Credeam că nu o să fac faţă

evenimentului, societăţii alese şi n-o să mă potrivesc cu decorul. Uitasem, bineînţeles, că Peter era acolo la muncă, şi nu unul dintre invitaţi, că o să stăm puţin şi că urma să mergem într-un club. Ce mai conta! Mergeam la Savoy şi isteria asta mi-o dădea fiecare persoană căreia îi spuneam. Aşa că l-am privit de sus pe Peter, când mi-a răspuns la întrebarea Tu cu ce te îmbraci?

- Cu o pereche de jeans şi un tricou.

Când am ieşit din casă, arătam perfect. Ştiu că nu sunt modestă, dar, credeţi-mă, nu ai voie să fii modestă, când ajungi într-un loc atât de elegant. Eram îmbrăcată în negru, într-o fustă scurtă, de catifea şi o bluză decoltată, cu pantofi cu toc şi o eşarfă discretă la gât. Eveline avusese grijă să-mi dea cu puţin sclipici pe păr şi pe decolteu. Mă simţeam bine în pielea mea. Gândul îmi stătea doar la oamenii bogaţi şi stilaţi pe care îi voi întâlni acolo. Oare Prinţul William vine la o nuntă la Savoy? Sau Robbie Willliams?

Şirul gândurilor mi-a fost întrerupt de un ţipăt de femeie. Pe străduţa puţin luminată, pe care mergeam eu, am văzut apoi un băiat negru (îmi amintesc clar că era de culoare), cu o căciulă pe cap, alergând. A dispărut repede, printre case.

Am dat colţul şi, la a treia sau a patra casă, am văzut o femeie, îmbrăcată elegant, stând în faţa uşii. Din casă se auzeau zarvă mare şi voci agitate.

- Nu te supăra, nu ai văzut, cumva, pe cineva?

- Ba da, am spus, era un băiat de culoare, m-am exprimat eu pollitically correct. Alerga chiar pe trotuarul de vis-a-vis. Dar ce s-a întâmplat?

- O prietenă de-a noastră a fost jefuită în faţa uşii. I-a luat geanta cu totul.

- O, îmi pare rău, am spus. Dacă vă pot ajuta cu ceva...

- Ai vrea? Intră în casă, te rog.

Eram într-o casă tipic englezească, pregătită pentru o petrecere. Înăuntru mai erau alte trei femei (inclusiv cea jefuită). Toate erau la vreo 40 de ani, îmbrăcate foarte elegant, aş putea

spune chiar împopoţonate. Când am intrat, iar femeia de la uşă m-a prezentat ca pe singurul martor al întâmplării, femeile au scos un murmur de mulţumire. Cea care fusese jefuită, o femeie uscăţivă, îmbrăcată în negru, suna de zor ba la bancă să-şi anuleze card-urile, ba acasă să-şi anunţe prietena sau colega, că cineva a jefuit-o şi s-ar putea să aibă cheile de la casă. În pauze, mai povestea puţin:

- Am ajuns în faţa uşii, am sunat şi atunci am simţit că cineva îmi smulge geanta. Nu m-a bruscat, nu. Am căzut şi am ţipat. Toată viaţa mea e în geanta aia.

- Şi atunci v-am auzit eu. La puţin timp, l-am văzut pe băiat alergând.

- Ai vrea să dai o declaraţie la Poliţie?

- Sigur, ştiu ce înseamnă să fii jefuit. Mi s-a întâmplat, inclusiv în Londra.

- Dar de unde eşti? m-a întrebat femeia.

- Din România. Sunt aici în vizită, la nişte prieteni.

M-au invitat în living. Casa era pregătită pentru petrecere, era plină de lumânări, aveau platouri cu sandwich-uri şi prăjiturele, dar nu ştiu de ce am avut impresia că nu mai aşteptau şi pe altcineva. Era o petrecere de patru femei între două vârste, care îi acordau toată importanţa necesară. Nu ştiu dacă erau căsătorite, aveau familie sau copii. Casa arăta totuşi ca una căreia îi lipseşte mâna de bărbat. Micile detalii, ca de exemplu lipsa unei clanţe, m-au condus la concluzia asta. Dar se poate să mă fi înşelat.

Poliţia a venit în 10 minute. Erau doi tipi la vreo 40 de ani, îmbrăcaţi civil. Unul dintre ei mi-a luat o declaraţie, m-a întrebat dacă l-aş putea identifica pe tip, i-am spus că nu. Şi el a fost impresionat de faptul că sunt din România şi că am acceptat să le dau o mână de ajutor. La sfârşitul interogatoriului, mi-a urat vacanţă plăcută. Una dintre femei mi s-a adresat:

- Mulţumim că ai fost bunul samaritean. Mai ales că, văd, mergeai în oraş şi noi te-am reţinut.

- Mă bucur că am putut să vă ajut. Ştiu cum este. Da, e adevărat că merg în oraş. Merg la o nuntă, la Savoy.

Cele patru femei şi cei doi poliţişti au rămas cu gura căscată. Erau vizibil impresionaţi. Parcă le spusesem că merg în vizită la Regină. Ştiam că voi face senzaţie, dar nici chiar în halul ăsta.

- Ai venit special pentru nuntă? m-a întrebat una dintre femei.

- Nu, m-am dat eu mare. Unul dintre prietenii mei de aici m-a invitat.

M-au lăsat să plec. Cu siguranţă, le provocasem o impresie puternică. O româncă (unde o fi oare România?) ajunge într-un loc, unde londonezii obişnuiţi poate nu ajung niciodată.

După toate reacţiile londonezilor, mă aşteptam ca la Savoy să găsesc stilul şi eleganţa în fiecare colţişor. N-a fost să fie aşa. După o scurtă întâlnire cu o wedding planner - o blondă superbă, care locuia în centrul oraşului şi care mi-a spus că tocmai scăpase de o nuntă şi îşi permitea să iasă şi ea în oraş, am ajuns la faimosul hotel.

Iată-mă în faţa intrării principale. Ah, Savoy-ul care făcuse toţi londonezii să mă privească altfel decât mă priveau în urma răspunsului Sunt din România, Savoy-ul care stârnise invidii printre prietenii mei din Londra, Savoy-ul la a cărui celebritate, fast şi eleganţă încercasem timid şi modest să mă asortez cu sclipici în păr şi pe decolteu şi cu o bluză neagră, împrumutată.

Peter mi-a spus să întreb de el la recepţie, dar am reuşit să trec de băiatul cu lista de invitaţi şi să vizitez puţin restaurantul. Am ajuns aşadar neîndrumată în sala în care era nunta. Un şoc vizual m-a făcut să mă întreb dacă am greşit sala: culori fosforescente, de la verde praz până la roz bombon, tronau pe scaunele aranjate în jurul meselor. Lampadarele aurite contrastau cu jocurile de lumini de pe scena amenajată în spatele sălii. Cale imense se înălţau în mijlocul meselor, dar mesenii le puteau vedea doar tulpina, nu şi floarea, iar înălţimea tulpinilor îi incomodau în mod evident. Pe scenă era un grup de negri, iar mesele, mesele erau pline de indieni. Unde erau smochingurile? Unde erau femeile elegante? Unde erau gentlemenii fermecători? Am crezut că am greşit sala. Am dat să ies, dar tocmai atunci l-am văzut pe Peter care îmi flutura mâna din spatele unei instalaţii de sunet. Mi-am făcut drum spre el, printre mesele rotunde, ocupate toate, oarecum înghesuite una într-alta.

- Peter, unde sunt englezii? Asta e o nuntă indiană.

Peter a zâmbit.

- Într-adevăr, trebuia să mă aştept la asta. Numai indienii fac nunţi aşa de mari şi fastuoase. Aici sunt 250 de persoane. E una dintre cele mai mari săli din Londra.

- Şi toţi par înghesuiţi, am observat eu.

- Da, ai dreptate.

- Şi cine plăteşte tot cheful?

- Părinţii. Sunt destui indieni bogaţi şi foarte bogaţi în Londra. Spre deosebire de englezi, ei au nevoie să demonstreze asta. O nuntă este un prilej bun. Şi invitaţii nici nu trebuie să dea bani. Toate cheltuielile sunt acoperite de ei. Cum ai refuza aşa ceva?

Band-ul cânta un fel de jazz/pop/café-concert american. Peter mi-a mărturisit că este o performanţă că cei patru cântă împreună. Fiecare în parte este foarte bun şi foarte cunoscut, dar era prima dată când se adunau pentru un show. Era ca şi cum Johnny Răducanu, Cristi Minculescu şi Nicu Alifantis s-ar fi adunat să cânte într-o seară la o nuntă. (Sper că nu vă dau idei acum.)

Uitându-mă în jur, am observat că nici la capitolul toalete, lumea nu stătea atât de bine. Unele indience erau îmbrăcate tradiţional, altele nu. Culorile ţipătoare şi extravagante erau peste tot: verde praz purta o bătrânică de peste 60 de ani, roz-ciclamen alta de vreo 50, mov una mai tinerică. Bărbaţii erau doar îmbrăcaţi decent, corect, fără stil. Mireasa era o femeie negricioasă, cu un păr lung-sârmă. Pe mire nu l-am observat. Dintr-o dată m-am simţit mândră de felul cum eram îmbrăcată şi cum arătam. Cred că i-am spus asta şi lui Peter. Răspunsul lui a fost că mai durează câteva minute şi plecăm.

Backstage-ul a fost mult mai interesant decât sala. L-am aşteptat acolo, cât timp se schimba într-o altă cameră.

Între timp, formaţia luase o pauză şi se retrăsese acolo.

- Hi baby, how are you? m-a întrebat unul dintre băieţi.
- Fine, aştept pe cineva.
- Eşti invitată la nuntă?
- Nu, am venit cu tipul de la sunet.
- A, da, îl ştiu. Îţi place aici?
- Da, dar mergem în altă parte.
- Unde?
- Café de Paris.
- Wow! O să vă distraţi acolo. E un loc cool.
- Da, ştiu.

Tipul m-a lăsat în pace. Bine că nu m-a întrebat de unde sunt. În backstage, vedetele se purtau natural între ele. Nu făceau conversaţie nici măcar de formă, nu încercau să se socializeze. Au vorbit puţin despre ordinea melodiilor şi atât. Când am ieşit cu Peter, afară era un grup de dansatoare africane, îmbrăcate în costume tradiţionale. După cum mi-a spus şi el:

- Poţi să-ţi imaginezi că o nuntă ca asta este privită ca o adevărată producţie?

Are wedding planner, producător, om însărcinat cu invitaţii, altul cu relaţia cu artiştii, altul se ocupă de meniu etc.

Din păcate, e mai greu să găseşti pe cineva să se ocupe de stil.

Primul club în care am intrat a fost unul exclusivist. Peter, prietenul meu londonez, lucra la staţia de lumini şi sunet când aveau concerte. Café de Paris, căci despre el e vorba, este clubul frecventat de Maddona, Robbie Williams şi alte vedete. Eu nu am avut norocul să întâlnesc vreun star, atunci când am dansat acolo. Dar am văzut lume bună, femei elegante, dar şi care agăţau pe loc şi fără reţineri bărbaţi singuri, preţuri exorbitante, o atmosferă de club select şi toalete unisex.

M-a surprins foarte tare muzica, una mai degrabă de discotecă pentru puştani, decât una de club.

Preţurile foarte mari (rezervarea unei mese de 4 persoane, cu consumaţie obligatorie, era de 1000 de lire) nu împiedică lumea să stea la rând, în faţa clubului. Ora 11:00 este ora când pub-urile se închid (dacă vă vine să credeţi) chiar şi în week-end! aşa că, de cele mai multe ori, se formează cozi civilizate în faţa cluburilor sau discotecilor. Oricât de abţiguiţi ar fi, şi chiar dacă sunt la distracţie, englezii nu uită de politeţe.

Următorul club, în care am fost la o petrecere de aniversare, scăpase de scorţoşenia numelui şi a preţurilor pentru snobi. Clubul avea muzica live, cântată de o negresă, o atmosferă mult mai plăcută, oameni mult mai relaxaţi şi chiar băuturi mai bune. Ceva asemănător Clubului A din Bucureşti, dar mult mai curat.

În cluburile londoneze întâlneşti oameni de tot felul. Majoritatea tineri, dar nu neapărat, bine îmbrăcaţi ca pentru o ieşire în oraş, dar nu de o eleganţă care să-ţi sară în ochi, femei pentru care stilul înseamnă sandale cu toc chiar şi în noiembrie, bărbaţi care se lasă agăţaţi, oameni de toate naţiile.

Spre dimineaţă, autobuzele de noapte sau taxiurile îi duc spre case. Londra, la 3 noaptea, este superbă. Centrul oraşului este plin de oameni, unii beţi, alţii adormiţi, alţii doar cu chef de petrecere. Spre periferie, dintr-o casă mai poţi auzi încă muzică dată la maximum.

Spre ora 5 dimineaţa, în timp ce alţii încep să meargă la culcare, ceilalţi de-abia se trezesc.

9. Despre artişti şi artişti în Londra

Una dintre cele mai neaşteptate descoperiri a fost aceea a unei Londre muzicale. Înainte de a veni în metropola britanică nu aveam în minte imaginea unui oraş invadat de muzică şi artă, aşa, ca în Viena lui Strauss. Această descoperire se datorează în primul rând şi faptului că am stat prima săptămână în casa unei violoniste, prietena mea canadiancă, cea care studiază vioara la unul dintre cele mai bune conservatoare. Aşa că, atunci când nu repeta, casa era inundată de acordurile unui post britanic de radio care difuzează numai muzică clasică sau jazz.

Dar uimirea cea mare s-a născut pe stradă. Acum să nu vă aşteptaţi ca pe străzile Londrei să auzi muzică aşa cum îl auzi pe Charles Bridge din Praga. Dar există unele locuri în care se cântă muzică foarte bună. Unul dintre ele este Covent Garden. Acolo poţi sta la o cafea, la un ceai sau pur şi simplu fără să consumi nimic şi să asculţi un quartet sau un solist interpretând muzică clasică sau arii celebre.

În spatele frumuseţii muzicii, am descoperit un sistem bine pus la punct, la care toţi muzicienii se aliniază şi pe care îl urmează. Mi s-a părut mult mai interesant sistemul şi respectarea lui, decât faptul că în Londra se ascultă muzică, de la staţiile de metrou centrale şi pieţe până la mari săli de concert.

Muzicienii cerşetori

La ieşirea din staţia de metrou Embakment, una dintre cele mai tranzitate staţii din metroul londonez, am văzut pe cineva cântând la saxofon. Faţa i se ascundea sub o pălărie imensă, destul de haioasă. Am dat s-o fotografiez, dar mai întâi i-am cerut permisiunea, după cum învăţasem.

De sub pălărie, mi-a zâmbit un chip obosit de femeie la vreo 45 de ani, cu o faţă suptă şi plină de pistrui. Surpriza a fost totală Am intrat în vorbă cu ea. Mi-a spus cu mândrie că este artist cerşetor profesionist şi mi-a arătat ca dovadă legitimaţia care îi atârna la gât. Există un birou în Londra, unde cei care cred că au aptitudini artistice şi vor să îi încânte şi pe ceilalţi, în locuri, publice trebuie să treacă mai întâi pe acolo, să susţină un examen şi să accepte locul unde pot să-şi arate talentele. Eventual, la sfârşitul anului să vină să-şi plătească taxele din veniturile obţinute în acest fel. Cerşetoarea saxofonistă le făcuse pe toate şi mi le povestea cu mândrie, mai puţin bineînţeles plata taxelor (vedeţi şi ei se fofilează). Legitimaţia o ferea de eventualele probleme cu poliţia, cu alţi cerşetori sau chiar cu trecătorii. Arată că face parte dintr-un sistem şi că e protejată de el. Şi că e în regulă.

Am fotografiat-o, iar ea a început să-mi pozeze ca un manechin pe un podium sau ca un mare muzician celebru, atunci când dă interviuri în reviste.

- You see, mi-a explicat într-o engleză pe care am înţeles-o cu greu. Toată lumea care trece pe aici, mai ales turiştii, vrea să mă fotografieze. Şi flash-urile mă deranjează. De-asta mi-am pus pălăria pe ochi. Dar în acelaşi timp, nu am nici o fotografie cu mine. Poţi să-mi trimiţi tu una? Uite, îţi dau adresa.

Am putea face acum un exerciţiu de imaginaţie. Ne-am putea închipui examene artistice pentru toţi puradeii care îţi strică urechile în metrouri sau în autobuze. Câţi dintre ei ar obţine legitimaţia şi locul unde să încânte trecătorii? Că de plătitul taxelor îi scutim deocamdată, atâta timp cât nici cerşetorii englezi n-o fac încă.

O treaptă mai sus sunt **basket musicians.** Câţiva muzicieni care au terminat conservatorul sau sunt încă studenţi se strâng, formează un quartet şi cântă în pieţe. Pe lângă ei există o persoană care merge în mulţimea de gură cască, cu coşul şi îi îndeamnă să dea bani pentru artişti.

În Covent Garden, lucrul ăsta se întâmplă zilnic. Dar credeţi că aici nu se urmează nici o regulă, nici un sistem? Vă înşelaţi. Piaţeta din Covent Garden este un loc excelent să-ţi expui talentul muzical şi să câştigi ceva bani. Dar lucrurile sunt mult mai bine orânduite decât ne-am putea imagina.

În primul rând, există un schedule, un program al locului, stabilit probabil de administraţia pieţei. Ca să poţi cânta în Covent Garden, trebuie să ai un impresar care să-ţi obţină locul şi orele. Programul este împărţit în jumătăţi de oră, cu pauze de 10 minute. Eşti norocos, dacă impresarul tău ţi-a obţinut să cânţi de două ori în aceeaşi zi. De obicei, quartetele alternează cu solo-urile de operă.

Unii dintre muzicieni pot vinde CD-uri care includ repertoriul din piaţă. Şi chiar îl vând, deşi preţul lor este cu foarte puţin mai mic decât un CD profesionist.

Cât pot câştiga artiştii în acest fel? Eveline mi-a spus că destul de bine. În unele zile, chiar şi 100 de lire de căciulă, ceea ce este destul de mult pentru un londonez.

Într-o duminică, am asistat la un astfel de miniconcert al unui quartet compus dintr-un flaut, un violoncel şi două viori. Cei patru tineri (două englezoaice, un englez şi un japonez) ştiu să facă spectacol: cântă, dansează, îşi fac reclamă sau îşi vând marfa, interacţionează cu publicul. Sunt veseli, haioşi, naturali, enterteinări. Cu asta îşi câştigă existenţa şi şi-o câştigă bine. Japonezul violonist s-a dovedit a fi cel mai bun showman. A cântat excepţional la vioară, iar la cancan a dansat, a invitat lumea să aplaude, să le dea bani sau să le cumpere CD-ul.

A doua zi, am avut surpriza să-l descopăr din nou, acum într-un alt grup. Am vorbit puţin după reprezentaţie. Aproape toţi absolvenţii de conservator fac basket music, până când îşi găsesc un angajament serios, lucru care este destul de dificil. Iau parte la proiecte de grup sau independente, dar au o mobilitate extraordinară. Aş putea spune că profită de fiecare şansă. Ştiu

că trebuie să fie foarte buni ca să reuşească. Dar în acelaşi timp, să nu le fie frică de public şi de contactul cu el. Provocarea publicului face parte din farmecul lor.

Quartetul a fost urmat de o solistă de operă. Am observat aceeaşi spontaneitate, aceeaşi naturaleţe. Job-ul ei era nu atât să ofere o muzică de bună calitate, cât să distreze audienţa. La fel ca şi predecesorii ei, soprano a interacţionat cu oamenii, a jucat diverse roluri şi s-a jucat. Cred că este foarte greu să cânţi arii de operă într-un spaţiu deschis, iar la un moment dat, vocea ei chiar dădea semne de oboseală. Dar şi-a dus rolul până la capăt, cu zâmbetul pe buze. La casetofonul care o acompania, avea o gerbera portocalie.

Drumul spre profesionalism

În mod ciudat, cei care îşi aleg muzica drept profesie, aleg şi să nu câştige foarte mulţi bani până nu ajung la o anumită recunoaştere. Preferă să susţină concerte în locuri special dedicate muzicii, fără să fie plătiţi, dar în speranţa că, poate, cineva va veni în acel club, îi va asculta şi îi va descoperi.

Eveline îmi povestea supărată, că s-a săturat să tot susţină, de doi ani, concerte pe gratis. Grupul ei este unul rock, care foloseşte vioara electrică. E o combinaţie ciudată, dar care, la unele melodii, sună bine.

Pe 1 decembrie, într-o zi ploioasă de luni, au avut un astfel de concert. Clubul se numeşte Water Rats Theatre şi găzduieşte în mod constant astfel de concerte ale unor formaţii no-name. Biletul de intrare este de 5 lire şi nu include consumaţia. Concertul era programat să înceapă la ora 8 şi, mare mi-a fost uimirea, a început la 8 şi 10 (la un concert al unei formaţii cu pretenţii, din Bucureşti, e de prost gust să începi concertul mai devreme de o oră – consider asta o bătaie de joc la adresa timpului pe care publicul îl acordă unei formaţii; dar ce contează, publicul sau timpul lui pentru formaţiile româneşti?).

Clubul, prevăzut cu o scenă şi un loc pentru public, fără mese, s-a umplut destul de rapid. Erau tineri care plătiseră un bilet, îşi cumpăraseră o bere şi vroiau să asculte muzica unei formaţii de care nu auziseră până atunci.

Au cântat trei sau patru piese. Lumea a aplaudat politicos, apoi a fost o pauză, după care urma o altă formaţie. Dar, important este că au avut audienţă.

Eveline şi grupul ei gândesc în alt fel cariera muzicală. Muncesc doi, trei, patru ani pe brânci şi pe gratis, compun, ies în public, în baruri, aşteaptă să fie remarcaţi, apoi recunoscuţi. Dacă au un impresar, pot scoate un single, dacă single-ul e remarcat, pot merge mai departe şi scot un album. Drumul până la single e greu. Aşa cum a fost în cazul lui Eveline şi al grupului ei. Pe 16 decembrie au scos primul lor CD. De acum încolo, sunt pe piaţă. De acum încolo, depinde de gusturile publicului şi de noroc. Cine ştie, poate am cunoscut nişte viitoare staruri.

10. Despre cărţi şi librării

Trebuie să mărturisesc că, până am ajuns la Londra, am trăit cu impresia ingenuă că occidentalii ăştia sunt nişte inculţi, că dacă nu l-au citit pe Dostoievski, habar nu au ce înseamnă marea literatură şi că, în general, nici nu ştiu cum arată o carte.

Mitul creat de doctrina comunistă, despre incultura vesticilor, a fost spulberat de călătoria într-o capitală, în care cărţile şi lectura sunt prezente din metrou şi până în instituţiile regale. Ba mai mult decât atât. Am învăţat despre cărţi şi librării în metropola britanică, mai mult decât aş fi învăţat la cursurile Facultăţii de Litere din Bucureşti.

Am descoperit de exemplu, în prima zi de călătorit cu metroul, că lectura îşi are motivaţii mult mai prozaice decât binecunoscutul snobism intelectual. Londonezii călătoresc mult cu metroul. Timpul, care este un bun extrem de valoros şi de preţuit, se poate irosi în contemplarea în van a peisajului (uneori nici măcar a aceluia). Navetiştii (cei care petrec cel puţin jumătate de oră în tube, pe acelaşi traseu) au simţit nevoia să valorifice aceste minute în care cu greu poţi face ceva util. Aşa că au început să citească. Unii citesc presa zilnică, alţii reviste, dar cei care au făcut un calcul matematic, au descoperit că e mai ieftin să citeşti cărţi. E amuzant, cum, în rush hours (orele de trafic de vârf) cititorii se agaţă cu forţă, cu mâna de o bară şi cu cealaltă sprijină cartea pe care o sorb din priviri, până când găsesc un loc liber unde să poată citi confortabil.

Lectura îşi găseşte astfel o motivaţie atât interioară, cât şi pur pragmatică. Este o modalitate plăcută de petrecere a timpului, dar şi o activitate născută din această teamă de a nu-l pierde. Este o cale de evadare într-o altă lume, pe drumul către una extrem de reală.

E drept că unii ascultă muzică.

Ce se vede în metrou, se vede şi în librării. Librăriile sunt cu adevărat case ale cărţii. Şi nu exagerez deloc spunând asta. În Londra există doi sau trei mari distribuitori de carte. Tot ei deţin şi librăriile. Ei fac legea pe piaţa cărţii, ei dictează preţul de desfacere, promovarea titlurilor, modelează gustul. Reţeaua de librării Waterstones, cel mai mare distribuitor de cărţi din Marea Britanie, are deja un stil propriu. Librăriile sunt case cu mai multe etaje, în care multitudinea de cărţi este organizată fie pe noutăţi, fie pe domenii, unde cărţile de copii beneficiază de un etaj întreg, în care este amenajat şi un loc de joacă, în care poţi petrece, dacă vrei, ore întregi citind, stând jos pe mocheta roşie, lângă rafturi. Waterstones a reuşit, printr-o viziune comercială asupra cărţii, să creeze dintr-o librărie, îmbinarea benefică dintre un magazin comercial şi o bibliotecă. Sănătoasa cultură a banului şi civilizaţia artei îşi dau întâlnire aici.

În Londra nu există librării mici. Toate sunt imense, acordă spaţiul necesar cărţii să se pună în evidenţă şi, aproape toate, îţi dau impresia că ai putea găsi orice carte îţi doreşti. Şi chiar găseşti. De la cărţi de bucate la cărţi de călătorie, de la beletristică până la biografii (inclusiv cea a Prinţului William – vreo trei), de la albume de artă până la cărţi în miniatură.

Peste toate astea, este interesant cum librarii promovează autorii contemporani, numele noi, apariţiile recente. Cartea este privită ca o marfă care are nevoie de publicitate ca să se vândă. Mai ales dacă este un autor necunoscut. Un nume nou trebuie promovat mai asiduu, e adevărat, dar îţi poate oferi şi surprize de bestselling. Pentru că cititorii londonezi caută noutatea, caută nume şi poveşti noi. Când eram în Londra, Helen Fielding tocmai îşi lansase o carte nouă, diferită de Jurnalul lui Bridget Jones, iar Michael Gerber era deja la al doilea roman, parodie la Harry Potter, intitulat Barry Trotter and the Unnecessary Sequel – the book nobody has been waiting for.

Librarii îşi promovează cărţile nu numai prin bannere publicitare. Am observat un procedeu mult mai subtil, dar şi mai inteligent de vânzare a titlurilor. Cărţile sunt aşezate pe titluri, pe o masă pătrată. Dacă un librar vrea să promoveze cartea Jurnalul lui Bridget Jones, de exemplu, el o va aşeza pe un rând, apoi pe aceeaşi masă, după alte trei titluri, cititorul o va găsi din nou. Această metodă e folosită în televiziune, în promovare, şi se numeşte calupul sandwich (acelaşi promo la începutul şi la sfârşitul calupului). Dacă vezi o dată, un titlu care îţi atrage atenţia şi îl vezi din nou după alte 2-3 titluri, eşti convins că trebuie să-l cumperi. A doua oară cedezi tentaţiei.

Am încercat să explic această metodă unui librar din Bucureşti. El mi-a explicat că asta dă de înţeles cumpărătorului că nu au suficiente titluri.

Dar cum ajung cărţile la cititori? Cum ajung autorii noi brand-uri? Care este drumul de la o idee de carte la cartea din librării?

Am descoperit poate pe jumătate acest drum, când o colegă de-a mea m-a rugat să încerc să-i plasez romanul la o editură londoneză.

Ei bine, am descoperit că în literatură, ca şi în muzică, funcţionează sistemul. Un sistem cu reguli, cu norme şi cu paşi cunoscuţi de toţi cei implicaţi. Orice autor de carte nu poate intra în industrie fără un agent. Agentul are datoria de a-i vinde cartea editurii, de a o convinge că va face bani scoţând-o la lumină. Scriitorul nu trebuie decât să scrie şi să-şi găsească un agent pe care să-l convingă că opera lui face mulţi bani. Apoi semnează contractul cu acesta. Restul este deja un job plătit. Agentul poate avea doi-trei autori de cărţi pe care va încerca să-i vândă editurilor. 10-15% din ceea ce câştigă autorul cărţii, din drepturile de auto, îi revin agentului.

Traseul cărţii, de pe masa autorului până în librării, face parte din sistem. Un sistem bine pus la punct, dar care nu lasă neprofesioniştii, geniali poate, să pătrundă.

11. Brand România sau Daţi-i un nume României!

Călătorind prin Londra, intrând în contact cu oamenii de pe stradă, am observat cu surprindere cât de comună este întrebarea: Where are you from? Din două motive. Primul ar fi că, fiind un oraş cosmopolit, cetăţenii lui se aşteaptă ca celălalt să fie dintr-o altă parte a lumii. Al doilea este că, prin această întrebare, londonezii încearcă să găsească un punct cunoscut, o punte de comunicare cu celălalt. Dacă răspunzi Spania, Franţa, Germania sau chiar Australia puntea e lăsată şi comunicarea o parcurge normal, din ambele sensuri.

Ei bine, cu mine a fost altfel. Eu a trebuit să fac eforturi să cobor puntea, adăugând numelui ţării din care veneam, explicaţii suplimentare.

Mărturisesc că, prima dată când am fost întrebată de unde vin, am răspuns cu mândrie: din România. Uimirea şi privirea întrebătoarea ale interlocutorului meu nu m-au dezarmat. Am continuat, enumerând un întreg şir de personalităţi care îşi făcuseră un nume binecunoscut: Nadia Comăneci? Hagi? Dracula? Ceauşescu?

Am descoperit atunci, că e greu să construieşti în câteva minute de conversaţie, pe stradă, imaginea ţării tale, astfel încât să o aduci mai aproape de omul obişnuit.

Dacă acest om obişnuit mai e şi copil, lucrurile se complică într-adevăr. Staţi să vedeţi.

Eram în muzeul Victoria&Albert. În sala picturilor lui Rafaelo, erau nişte copii de vreo 12-13 ani care îşi făceau temele acolo. Am intrat în vorbă cu câţiva băieţi. După o conversaţie plăcută, am mers mai departe. Ne-am întâlnit din nou în altă galerie. De data asta, câteva fete din grup au venit la mine şi m-au întrebat:

- Îţi place?
- Da, am răspuns, foarte mult. Vouă?
- Da.

În câteva secunde se formase un cerc de ochi curioşi în jurul meu.

- De unde eşti? m-au întrebat fetele.
- Voi de unde credeţi? m-am jucat puţin cu ei.
- Franţa! a început un băiat
- Spania! a continuat altul
- Germania!

Băieţii terminaseră toate ţările pe care le ştiau.

- România, le-am spus eu victorioasă.

Tăcere. În faţa mea, ochii lor nu mai exprimau curiozitate, ci nelămurire.

Am început cum învăţasem din ţară:

- Aţi auzit de Nadia Comăneci, gimnasta?

- Nţ.

- Hagi, fotbalistul?

- Nţ.

- Dracula? - o încercare disperată.

- Nţ.

Riscam să-mi pierd audienţa. Puntea aceea de comunicare se încăpăţâna să nu cadă, ca să unească cele două maluri.

Am început altfel.

- Cine a citit Harry Potter?

- Eu am citit toate cărţile Harry Potter, s-a dat mare o fetiţă din grup.

- Ei bine şi ştiţi atunci că fratele lui Ron, Charlie, pleacă în România să studieze dragonii şi vampirii.

- Da, au mormăit copii, clar mai interesaţi de subiect.

- Ei bine, să ştiţi că toţi vampirii vin din România ...şi eu s-ar putea să fiu unul dintre ei.

S-au împrăştiat ca potârnichile. Nu ştiu ce imagine au acum despre România, dar clar este: una puternică.

Din păcate, cu oamenii mari nu merge aşa, cu o sperietură a unei poveşti cu vampiri.

Londonezii, care nu au imaginea României asociată cu ţiganii care fură sau cerşesc, cu copii orfani, abandonaţi sau handicapaţi, au o imagine confuză şi aproape inexistentă.

Există un concept în marketingul comercial, aplicat de curând şi în cel regional, şi anume acela de brand sau de marcă. Germania este un brand, Franţa este un brand, România nu. Londra, Parisul, New York-ul sunt brand-uri. Bucureştiul se confundă adesea cu Budapesta, în detrimentul Budapestei, bineînţeles.

Ungaria şi Cehia sunt ţări fost comuniste, care au aplicat acest concept şi au început campanii de promovare ale lor ca brand-uri. Există în metrourile londoneze bannere, care îţi promit o vacanţă de vis la Praga sau Budapesta. În librării sunt cărţi despre Ungaria şi Cehia, cu informaţii complete şi cu atrăgătoare oferte turistice. În rafturile aceloraşi librării, România este înghesuită în aceeaşi carte cu Moldova, iar prima informaţie, pe care ţi-o oferă despre Bucureşti, este că ar fi bine ca turiştii să-l folosească ca loc de tranzit spre alte zone mult mai interesante.

Praga are o carte întreagă, scrisă de un britanic. Ceea ce am găsit despre Bucureşti, a fost o descriere a oraşului din anul 1990, făcută de o scriitoare britanică. Jan Morris adună toate impresiile ei de călătorie, într-o carte intitulată A writer's world (Travels 1950-1990).

Bucureştiul îi apare călătoarei literate ca un labirint plin de tunele underground, de gropi în şosele şi de clădiri abandonate, care îţi dau impresia unui oraş după bombardament (Nici măcar nu e originală în descriere!).

Sfârşitul descrierii este de-a dreptul pesimist şi îl voi reda în totalitate:

It will be a long time, I fear, before the young people of Bucharest join the rest of us, before the curtain goes down on this civic theatre of the absurd.

Câtă dreptate a avut? No comment!

Brand România! Construiţi României o imagine, asociaţi-i un nume, o poveste. Promovaţi-o! Povestiţi istorii frumoase, de succes, comice! Dacă nu le găsiţi, inventaţi-le! Copiii din Marea Britanie, de 12-13 ani, au nevoie de ele. Şi eu am nevoie de ele ca să-mi fie mai uşor data viitoare, să răspund la întrebarea: De unde eşti?

Aţi putea începe cu următoarea povestire. Am auzit-o şi eu în Londra, de la verişoara mea care, la rândul ei, a auzit-o de la nişte londonezi.

Povestea spune că la Wimbledon, Ilie Năstase, strigat fiind de arbitru doar Năstase, s-ar fi întors la el şi i-ar fi spus: To you, I am not Năstase, I am Mr. Năstase. Toate ziarele au comentat de bine, a doua zi, atitudinea acestui jucător de tenis semi-cunoscut.

Această poveste se repetă de fiecare dată la Wimbledon. Poate ar trebui inclusă în această campanie de branding, alături, bineînţeles, de cea cu aparatul care a afişat nota 1 pentru Nadia Comăneci şi de multe altele. Ea vorbeşte despre un sportiv român, venit dintr-o ţară comunistă, unde lumea se adresa cu tovarăşe şi care are curajul, încrederea în sine şi atitudinea de a cere arbitrului, la Wimbledon, în ţara politeţii, să i se adreseze cu o formulă de respect.

A trebuit să vin în Londra ca să aflu această poveste. Şi iată cum londonezii m-au învăţat, totuşi, ceva despre România.

12. Oraşul Londrei

Din marea Londră, fac parte multe alte mici Londre: Londra culturală, Londra politică, Londra muzeelor, a pieţelor colorate sau a caselor din secolele trecute. Între aceste mici Londre se înalţă semeţ, mereu nou, mereu în construcţie, City of London,, Oraşul Londrei.

Cu alte cuvinte, doamnelor şi domnilor, o să vă fac cunoştinţă acum, cu Londra financiară, a afacerilor, a milioanelor de lire sterline, de dolari sau de cine ştie ce altă monedă, a bărbaţilor bine îmbrăcaţi, a femeilor de carieră , a clădirilor înalte, prea înalte pentru domestica Londră, a construcţiilor din oţel şi sticlă, reci precum culoarea banilor. Aşa-i Oraşul Londrei: cu străzi înguste pe care zac comori supraetajate, pe care circulă grăbite maşini scumpe şi taxiuri negre, lângă care sunt parcate motociclete ultimul răcnet. City of London la ora prânzului (13: 00) oferă un spectacol divers. Oameni urâţi, oameni frumoşi, tineri, bătrâni, ambiţioşi, plictisiţi, la începutul carierei sau în vârful ei, zâmbitori, gânditori sau încruntaţi – toţi au un punct comun: la ora mesei, mai poartă încă cu ei povara unei afaceri neîncheiate.

Priveliştea pe care mi-au oferit-o locuitorii temporari ai Oraşului (căci în week-end zona e cu adevărat moartă) a fost aceea a unor şcolari în uniforme, mai puţin gălăgioşi, ieşiţi în recreaţia mare, care, după ce şi-au luat pauza binemeritată, se întorc la lecţiile lor de fiecare zi.

E adevărat că sunt mai mulţi bărbaţi în City, decât femei. Una dintre explicaţii mi-a dat-o K. Bărbaţii au job-uri mai bine plătite decât femeile şi de aceea îşi pot permite să mănânce în oraş. Între timp, femeile îşi mănâncă la birou, sandwich-ul adus de acasă. Cele care ies totuşi, în pauza de prânz, sunt mult mai elegante, mai stilate decât femeile pe care le-am întâlnit în mod obişnuit pe stradă. În general, au peste 35 de ani şi acelaşi aer ca şi bărbaţii, că fac lucruri importante.

Şi totuşi, bărbaţii sunt mai relaxaţi. Cel puţin aşa par la prima vedere. Ies în stradă, până la pub-ul de vis-a-vis, în costum, sau în echipament sportiv pentru un jogging scurt. Poartă cămăşi de culori ciudate (roz! mov!), la care îşi asortează cravatele; în mod surprinzător le stau foarte bine. Croiala pantalonilor le pune, într-un mod aproape obscen, posteriorul în evidenţă (asta nu o să apară niciodată), iar pantofii sunt bine făcuţi. Ce păcat totuşi!

Poţi flirta cu bărbaţii din tube, din Leister Square, din magazine sau cu cei din pub-uri, dar cu bărbaţii din City, niciodată. Cel puţin, nu în timpul orelor de serviciu. Sunt prea prinşi de problemele financiare şi de afacerile lor.

Răceala oamenilor e în concordanţă cu răceala clădirilor. Sediile aproape tuturor marilor companii, ale băncilor, ale companiilor de asigurări etc. sunt îngrămădite în acest perimetru. Unele sunt futuriste, altele anoste şi gri ca şi blocurile comuniste, altele doar mai vechi sau mai noi. Cea mai nouă, denumită popular Castravetele, Oul sau Penisul, e o imensă clădire circulară, a cărei construcţie a durat şapte ani şi care se va termina în 2004. Când eşti pe stradă, aproape de ea, şi priveşti construcţia, primul gând care îţi vine, este cel al unui atac terorist şi consecinţele lui în stradă. Eşti atât de aproape de un colos care ar putea să se prăbuşească oricând peste tine. Ce ciudat: în secolele trecute se construiau catedrale, acum se construiesc business-

building-uri. Poate, peste sute de ani, oamenii le vor vizita ca pe muzee. Asta doar dacă nu vor fi aruncate în aer, voit sau nu, pentru a fi înlocuite cu alte clădiri.

În această îngrămădire de beton şi sticlă se află Leadenhall Market, o stradă de poveste, cu magazine şi pub-uri vechi, cu un aer uşor demodat. Luminată discret, chiar şi în timpul zilei, această stradă a servit, cu puţine transformări, ca locaţie pentru Aleea Diagon din filmul "Harry Potter". Bănuiesc că puţină fantezie şi poezie nu strică nimănui, cu atât mai puţin businessmenilor londonezi.

Vineri după-amiaza, zona încremeneşte. Birourile se închid, magazinele se închid, poate doar pub-urile rămân open, dar doar până la 11. În week-end, City-ul moare. Nu este vizitat nici măcar de turişti. Sau poate doar se odihneşte pentru agitaţia care va începe din nou, luni dimineaţa.

13. Mass-media în UK

M-aş fi aşteptat ca în ziarele din Londra să apară subiecte de interes general ca de exemplu: ultimele descoperiri ale ştiinţei şi tehnicii, discuţii politice, dezbateri culturale. Cel puţin, asta era imaginea pe care mi-o formasem eu despre BBC. Greşit.

Am avut norocul de a ajunge în Londra, exact în ziua când Marea Britanie a câştigat campionatul mondial de rugby. Euforia victoriei (suntem buni la inventat sporturi, dar mai puţin la câştigarea lor, mi-a spus un împătimit al fotbalului - până şi englezii au complexele lor!) i-a ţinut trei zile pe londonezi în petreceri. Presa i-a numit eroi, zei etc. pe jucători şi i-a purtat pe aripile gloriei. Subiectul a ţinut prima pagină vreo câteva zile: fotografii imense, interviuri la cald, impresii, dar mai ales o enormă mândrie patriotică. În fond, Marea Britanie nu a mai câştigat un titlu mondial de vreo 50 de ani.

Dar după trei zile de petrecere, subiectele de interes general şi-au reluat locul pe prima pagină a ziarelor. Şi credeţi că subiectul de interes general este politica lui Blair cu privire la taxele pentru cei care vor să urmeze cursurile unei facultăţi? Este şi acesta, dar, atunci, procesul celui care a omorât două fetiţe a ocupat prima pagină a tuturor ziarelor. În acest interval al procesului, doar primirea lui Beckham de către regină şi pălăria lui Posh şi-au mai putut vedea fotografia pe prima pagină a ziarelor.

În rest, toată Londra vorbeşte despre acest proces. Ziarele nici măcar nu dau fotografii. Am văzut aceeaşi fotografie în toate ziarele importante. Acelaşi lucru se întâmplă şi cu articolele. Toate ziarele redau cuvânt cu cuvânt procesul. Ce a întrebat procurorul, ce a răspuns inculpatul. Ziariştii britanici nu făceau altceva decât să transcrie notele grefierului. O clipă, am avut impresia că sunt în filmul Chicago.

Jurnalul de la ora 18, de la BBC, s-a deschis tot cu procesul. Pentru că nu au voie să filmeze în sala de judecată, jurnaliştii de la BBC au reprodus pe computer figurile procurorului, avocatului şi inculpaţilor şi, în dreapta ecranului, au scris cuvânt cu cuvânt întrebările şi răspunsurile. Toate aceste artificii făceau reportajul veridic, pentru ca telespectatorul chiar să aibă senzaţia că asistă ca la un spectacol, la procesul din sala de judecată. Subiectul a durat cam 5-7 minute, ceea ce este enorm pentru un jurnal de ştiri.

A fost urmat de hotărârea lui Blair de a pune taxe pentru studii universitare(50% să plătească statul şi 50% studentul, prin împrumut de la stat, împrumut pe care va începe să-l returneze o dată cu prima slujbă).

Al treilea a fost un subiect despre războiul din Irak.

BBC - ul este televiziunea susţinută din bani publici. Nu are publicitate plătită. pentru că nu i-o îngăduie legea. Banii pe care îi primeşte din taxe, îi ajung să facă şi documentare în ţări îndepărtate, dar şi seriale TV. Chiar produce filme sau mini-serii. Celelalte canale nu au însă nici

o îngrădire în a difuza seriale americane (Friends, Dawson's). Ele aduc audienţa necesară vânzării de publicitate. O publicitate nu atât de abundentă ca la televiziunile româneşti.

Ca o observaţie, aş dori să remarc importanţa destul de mică pe care o are televizorul în viaţa prietenilor mei din Londra. Mă feresc să generalizez, dar aş vrea să subliniez faptul că Eveline şi Jon nu au televizor în casă, iar K. şi David îl deschid rar pe al lor. Peter, cred, nici nu ştie ce-i aia televizor şi nici nu-l interesează, deşi a lucrat pentru o televiziune. Mariana, verişoara mea, spune că programele lor sunt o porcărie (lucru pe care îl susţine şi K.). Acum, dacă stăm să ne gândim bine, ale cui nu sunt?

Dar cine apare în presă? Pe lângă eroii naţionali, ca rugbiştii, David Beckham sau primul ministru?

O figură interesantă a societăţii londoneze este Roman Abramovici, proprietarul rus al celui mai bogat club de fotbal.

Întreaga Londră a fost uimită, când acest mafiot rus a venit în oraş, în cel mai bogat oraş din Europa, şi a pus pe masă 150 de milioane de lire cu care a cumpărat clubul de fotbal.

Abramovici apare de atunci, cel puţin o dată pe săptămână în presă. Presa îl iubeşte pentru că este întotdeauna un subiect: Abramovici face, Abramovici drege. Businessmenii englezi, respectabilii businessmeni englezi, spun că el este la apusul carierei lui şi că nu este altceva decât o păpuşă mediatică. Dar până una alta, un rus e proprietarul unui puternic simbol britanic. Ce lume, dom'le! Ce lume! sau cum ar spune Caragiale: Uite, dom'le, până şi Anglia îl are pe Gigi Becali al ei.

Lillywhites
UNITED
BE YOUR

14. O seară la teatru

Singura pasiune pe care o am pe lumea asta este teatrul. Îmi place la nebunie să merg la teatru (în ultima vreme prefer spectacolele în spaţii neconvenţionale), să descopăr chipuri noi pe scenă, să trăiesc sentimentul comunicării cu o altfel de lume. Microbul îl am din copilărie, de când obişnuiam să merg cu părinţii mei la Teatrul de Vară din Mamaia, când teatrele din Bucureşti veneau în turneu pe litoral. Pe atunci, mersul la teatru era un întreg ritual social. În primul rând, găseai greu bilete şi numai pe sub mână sau cu intervenţii. În seara mersului la teatru, mama petrecea ore călcând cămăşile lui tata sau rochiile mele şi sfârşea prin a fi ultima care se îmbrăca, de obicei în grabă. De aceea pleca tot timpul de acasă cu sentimentul fie că a lăsat fierul de călcat în priză, fie că a uitat butelia deschisă. Obligatoriu, se întorcea să verifice, ceea ce ne scotea din minţi pe mine, pe tata şi chiar şi pe frate'miu, deşi era prea mic să fie nerăbdător.

Apoi, toată această agitaţie se anula la teatru. Ne cumpăram programul (acasă, mai avem încă zeci de programe de teatru), ne aşezam pe scaunele de plastic ale Teatrului de Vară şi aşteptam piesa. Când se aprindeau reflectoarele, un timp eram mai mult fascinată de ţânţarii din jurul lor, decât de actorii de pe scenă. Dar, încetul cu încetul, mă fascina lumea de pe scenă şi uitam de vânzoleala fără rost a insectelor sâcâitoare. Mama îmi povesteşte acum, că uitam chiar de regulile bunei cuviinţe şi ale politeţii şi urmăream piesa cu ochii mari şi gura deschisă.

Întotdeauna, după teatru, urma cina la restaurant, la una dintre acele căsuţe din Satul de Vacanţă, din Mamaia. Ai mei comandau două porţii de friptură, ne lăsau pe mine şi pe fratele meu să mâncăm şi după ce terminam noi, mâncau şi ei. Ei beau câte o bere, noi un Pepsi şi ne întorceam acasă.

Din vremurile acelea mi-a rămas acest obicei: mersul la teatru. Atât ca exerciţiu de contemplare cu gura deschisă, cât şi ca eveniment social.

Englezii privesc teatrul ca pe un eveniment social, în primul rând. Spectacolul de teatru se vinde ca o ieşire completă în oraş, din care face parte discuţia despre piesă, în restaurantul din foaier. O ieşire destul de scumpă, dacă stăm să ne gândim la preţul biletului de teatru (în jur de 25 de lire, pentru musicaluri arhicunoscute şi 40 de lire), la preţul dublu al băuturilor răcoritoare de la barul teatrului sau la nota de plată piperată a unei cine teatrale după spectacol.

Cât despre încântarea faţă de actul artistic, asta este în funcţie de fiecare individ. Ceea ce am putut observa însă, a fost scăzuta intensitate a aplauzelor la sfârşitul piesei. Cred că românii îşi manifestă mai zgomotos admiraţia faţă de actori.

Sistemul

În Londra există peste cincizeci de locaţii de teatru. Dintre ele, cel puţin douăzeci găzduiesc musicaluri, alte douăzeci piese clasice, iar restul fringe theatre (un stil de teatru pe care englezii l-au inventat: teatru în spaţiu mic, scena circulară şi jucat foarte aproape de public, uneori chiar implicându-l în spectacol). Pe lângă aceste locaţii relativ centrale, există teatrele pentru copii, barurile de stand-up comedy, teatrele de cartier etc.

Pe pliantul pe care l-am luat din Leister Square şi care prezintă aproape toate spectacolele dintr-o săptămână, sub harta care indică locaţiile, scrie Theatre Land. Teatrele sunt orânduite pe bulevarde între Picadilly Circus, Charing Cross Road, Covent Garden şi Trafalgar Square. Între aceste graniţe, poţi găsi aproape orice: musical, comedie, thriller, comedie neagră, piese clasice şi moderniste.

Orice căutare de spectacol în hăţişul ofertelor trebuie să înceapă în Leister Square, piaţa în care poţi găsi bilete la last minute offer (bilete reduse pentru spectacolul din seara aceea), dar şi oferte interesante pentru o ieşire completă la teatru (bilet + masa la restaurant). Tot aici poţi lua un pliant sau să te sfătuieşti cu vânzătorul în privinţa alegerii piesei sau a spectacolului pe care ai vrea să-l vezi. Nu de multe ori, trecând prin Leister Square, înainte cu o oră sau jumătate de

începerea pieselor, am fost impresionată de cozile la micile dughene de bilete de teatru. Puţin după ora 7, agitaţia se potoleşte ca prin farmec, iar vânzătorii îşi recapătă figura plictisită, în timp ce strâng panourile publicitare din faţa magazinelor.

Spectatorii sunt deja în drum spre teatru.

M-am întrebat care este afacerea cu bilete din Leister Square, de unde scot ei profit?

Explicaţia s-a dovedit a fi foarte simplă: se pare că au deal-uri cu teatrele care le furnizează bilete cu discount (biletele mai scumpe). Ei le vând fără comision sau cu un comision mai mic. Apoi, aici, spectatorul găseşte bilete la mai multe spectacole în acelaşi loc şi are sentimentul că poate alege. Cu toate astea, vânzătorii de bilete din Leister Square nu vând bilete la toate spectacolele, ci sunt axaţi, bineînţeles pe spectacolele de success (mai ales musicaluri). Pentru ofertele de ultim minut, funcţionează aceeaşi strategie: vând biletele mai scumpe. În Leister Square nu poţi face o afacere dacă vrei un bilet ieftin (aşa cum căutam eu). Aşa că un vânzător mai amabil mi-a spus că ar fi mai bine dacă mi-aş cumpăra biletul direct de la teatru. Acolo, chiar am avut o surpriză. Biletele erau de la 7, 5 lire până la 37, 5 lire. Iniţial am vrut un bilet de 7, 5 dar vânzătoarea a avut grijă să-mi spună că acele bilete sunt la al doilea balcon şi au vederea restricţionată. I-am explicat că aş vrea un bilet ieftin, dar care să îmi îngăduie totuşi să văd bine scena. Mi-a dat un bilet de 12, 5 lire, dar mare mi-a fost uimirea când am observat că a bifat un loc în sectorul biletelor de 25 de lire. Cred că a fost un pic de noroc la mijloc, dar şi amabilitatea vânzătoarei de a vinde un bilet bun cu o reducere mare, atâta timp cât, oricum, nu mai era timp ca altcineva să-l cumpere la preţul lui real.

Despre teatru, în termeni de marketing

Ca şi cartea, muzica pop, disco sau clasică, ca şi muzeele, îndrăznesc să spun, teatrul este privit în Londra ca o afacere. Actorii, regizorii, scriitorii vând timp petrecut în mod plăcut. Şi pentru că există o concurenţă destul de mare, au nevoie de mijloace de promovare a creaţiei lor.

În două sau trei staţii de metrou (Leister Square, Picadilly Circus sau Covent Garden), pe pereţii de-a lungul scărilor rulante, am văzut numai afişe de teatru, îndeosebi musicaluri (teatrul comercial, de masă dacă vreţi), dar sigur că şi teatru clasic sau fringe theatre. Pe lângă metodele sofisticate de distribuţie a biletului de teatru (reduceri la oferte de ultim minut, rezervări on line sau prin agenţiile de bilete, vânzarea la pachet a spectacolului de teatru împreună cu cina la restaurant), metode care, evident, nu există în România, m-au impresionat strategiile de vânzare ale spectacolelor.

În România, actorul aduce spectatorul la teatru. Întotdeauna, Dinică sau Moraru vor aduce publicul în sală (chiar dacă numai un anumit gen de public), indiferent în ce fel de piesă ar juca. Turneele teatrelor bucureştene se bazează chiar pe această strategie. Pleacă în provincie cu piese care, pentru publicul bucureştean, nu înseamnă mare lucru şi au vânzări record de bilete (în condiţiile în care preţul unui bilet este dublu sau triplu faţă de cel din Bucureşti), tocmai pentru că pe afiş este Radu Beligan, de exemplu.

Să nu mă înţelegeţi greşit, nu critic neapărat sistemul teatral din România. Asta demonstrează că avem un public de teatru cu gusturi clasice şi că, spre deosebire de epoca ceauşistă, în epoca post revoluţie, s-a investit destul de puţin în nume noi.

Este evident. În România, actorul vinde piesa. În Londra, din ce am văzut eu, lucrurile stau puţin diferit. Teatrul nu se mai bazează pe staruri, ci încearcă să promoveze şi să vândă spectacole. Poate că lucrul ăsta se întâmplă mai ales în cazul musicalurilor (care au o poveste şi un sistem foarte interesant de altfel), dar este evident că britanicii pun mai mare accent pe o întreagă producţie, decât pe un singur nume.

Explicaţia aplicării acestei strategii, în cazul musicalurilor, este una simplă. Musicalurile sunt spectacole de masă. Spectatorii lor pot fi atât britanici, cât şi turişti străini. Ei nu pot fi agăţaţi cu numele unui star local, de care se poate să nici nu fi auzit, ci prin aducerea în faţă

a altor avantaje: o producţie grandioasă, o poveste amuzantă, un spectacol de poveste etc. De la Mama Mia, una dintre cele mai noi producţii, până la Mizerabilii, care se joacă din 1985, în continuu, musicalurile londoneze devin brand-uri. Pentru că, atunci când spectatorul merge să cumpere bilet, el nu întreabă la casă: Pe cine îmi recomandaţi să văd în seara asta? ci: Ce îmi recomandaţi să văd? O comedie, un musical, o poveste de dragoste? Pe afişele musicalurilor, nici nu sunt scrise numele actorilor decât în cazuri foarte rare, când este vorba de un spectacol care, chiar este construit în jurul unuia sau a două personaje.

Este felul pragmatic al teatrului de a răspunde la cerinţele globalizării. Şi de a se adapta prin mijloace de marketing la nevoile spectatorului.

Există, bineînţeles, şi reversul trist al acestei strategii: aproape anularea importanţei actorului. Am spus "aproape" pentru că pe scenă el poate face sau nu toţi banii.

Un musical se joacă în aceeaşi locaţie, în fiecare seară. Asta nu înseamnă că teatrul respectiv nu are un repertoriu variat, ci prezintă doar o singură piesă. Lucrurile funcţionează în cel mai pur stil capitalist. Dacă se vând bilete, spectacolul rezistă stagiunii. Nu este popular, este scos de pe afiş. E simplu şi eficient. Pentru sistem. Mai puţin pentru actor. Ironia intervine nu când joci într-un spectacol prost care trebuie anulat, ci atunci când ai "ghinionul" să joci într-un spectacol de success. Pentru că poţi fi Jean Valjean în fiecare seară, de la 7 la 10, timp de 15 ani.

Teatrul clasic sau cel fringe are, cu siguranţă, o altă poveste. Viaţa spectacolelor este mai scurtă (uneori chiar numai câteva luni, când se joacă seară de seară), dar şi mijloacele de promovare sunt diferite. În cazul teatrului clasic se pune accent pe dramaturg şi piesă în primul rând şi apoi pe actori. Nu are parte de o promovare atât de agresivă şi de strălucitoare, dar desigur se adresează şi unui public puţin mai sofisticat, care ştie să aleagă o piesă în funcţie de autor sau de actori.

Nu în ultimul rând, aş vrea să atrag atenţia asupra importanţei pe care o are presa în promovarea spectacolelor. Este neapărat necesar ca pe afişul, fluturaşul sau scurta prezentare a producţiei să apară câteva cuvinte (uneori interjecţii sau exclamaţii de genul Fantastic! Excepţional!) care să poarte semnătura unui cotidian, a unei reviste sau a unui jurnalist cunoscut.

Mă întreb, oare când cuvântul unor critici sau ziarişti va conta mai mult decât numele actorilor în vânzarea biletelor de teatru în Bucureşti? Atunci când va conta, înseamnă că avem o presă de cultură influentă şi care are capacitatea de a trasa direcţii şi de a modela gusturile. Până atunci, eu una mă voi plictisi în faţa frazelor lungi şi alambicate ale unor cronici de teatru din România Liberă sau Adevărul.

Mizerabilii sau reţeta succesului

Într-o seară de joi, am fost să văd Mizerabilii, la Palace Theatre (o clădire veche de 200 de ani, fosta Operă din Londra). Trebuie să mărturisesc că puterea promovării şi a brand-ului a funcţionat în cazul acesta. Iniţial vroiam să văd o piesă de teatru clasic. La un moment dat, chiar mă atrăgea Despre şoareci şi oameni al lui Steinbeck. Am plecat din România însă cu recomandarea acestui spectacol, din partea unui prieten englez. Peter, la rândul lui, mi-a spus că această piesă trebuie văzută. Am făcut o încercare disperată la agenţia de bilete din Leister Square: Vă rog, puteţi să-mi recomandaţi altceva decât Mizerabilii?

- Dar trebuie să vezi Mizerabilii. Este o legendă deja. Mai ales că este ultimul sezon. Teatrul intră în renovare şi, probabil, o să monteze altceva. Nu trebuie să o ratezi, mi-a spus băiatul de la agenţie.

Mizerabilii este un spectacol care se joacă neîncetat din 1985. Producătorul lui, Cameron Mackintosh, a fost medaliat de Regină, în 1996, pentru serviciile aduse teatrului britanic, montarea a câştigat mai multe premii, s-a jucat pe Broadway şi a strâns în săli peste 50 de milioane de spectatori. Este o super producţie, cu zeci de actori-cântăreţi şi cu o coloană sonoră care a făcut istorie.

Les
Misérables
PALACE

Dar cine vine la teatru? Cine plăteşte în medie 30-40 de lire pentru o seară în oraş? (la Chicago, cel mai scump bilet era 60).

În joia când am fost eu la Mizerabilii, un grup de aproape douăzeci de japonezi conştiincioşi şi tăcuţi a intrat primul. Apoi, lângă mine, au început să se adune câţiva adolescenţi care veniseră cu profesorul probabil. În Bucureşti, n-am mai văzut de mult grupuri de adolescenţi la teatru. I-am urmărit interesată. Erau tineri normali, puţin nonconformişti, gălăgioşi desigur, fără să fie îmbrăcaţi elegant. Dar aveau cele mai bune locuri din sală.

Şi apoi, lumea obişnuită: cupluri tinere, cupluri în vârstă, colegi de birou, oameni îmbrăcaţi de birou, oameni îmbrăcaţi elegant.

La fiecare intrare erau un fel de bodyguarzi, numai băieţi, care ajutau lumea să-şi găsească locurile. Dar erau şi un fel de controlori care se asigurau că oamenii stau la locurile lor şi nu pe unele mai scumpe.

După ce am văzut spectacolul, aş putea afirma cu greu şi în dubiu că am asistat la o piesă de teatru. Practic, a fost o montare grandioasă, dar extrem de simplă (regizorul a folosit în mod inteligent doar o scenă rotativă şi puţine elemente de decor, dar şi a exploatat la maximum jocul de lumini), fără să existe prea mult joc actoricesc acolo.

Cântăreţii sau interpreţii, căci nu-i pot numi actori, au susţinut excelent o partitură, nu ştiu cât de grea, dar foarte lungă (aproape 3 ore). Unii dintre ei aveau voci impresionante, puternice, alţii au reuşit prin voce, dans şi un oarecare joc actoricesc să facă simpatice chiar personajele negative şi să contrabalanseze, prin umor, scenele tragice ale poveştii.

Muzica a sunat grandios datorită orchestrei şi acusticii excepţionale.

Per total, un spectacol bine construit, impresionant prin măreţia montării, maiestuos datorită muzicii, dar dezamăgitor prin sărăcia de expresie a actorilor.

15. Prietenii mei şi mica lor Londră

Am scris aceste eseuri pentru prietenii mei din România. Am simţit nevoia de puţină organizare în învălmăşeala şi haosul povestirilor mele din Londra.

Dar prietenii mei londonezi m-au ajutat mult să cunosc acea Londra reală, vie, altfel decât cea cunoscută de grupurile de turişti veniţi pentru câteva zile în vacanţă, în unul dintre cele mai scumpe oraşe din lume. Ei m-au lăsat să le descopăr o parte din mica lor Londră, primindu-mă câte o săptămână în casa lor, sfătuindu-mă unde să merg sau însoţindu-mă prin peregrinările mele, îngăduindu-mi să le cunosc prietenii sau locurile pe care le frecventează. Dincolo de aceste lucruri, ei mi-au îngăduit să intru în intimitatea relaţiei lor cu oraşul. De aceea prietenii mei fac parte din mica mea Londră.

Eveline şi Jon

Eveline este o tânără canadiancă de 23 de ani, care studiază vioara la School of Art London. Este deja în ultimul an. Ca să-şi poată plăti cursurile, care sunt foarte scumpe, dă meditaţii la franceză şi la vioară. De asemenea, face parte dintr-un grup rock care susţine concerte pe gratis de 2 ani, în cluburile din Londra. Din când în când, este invitată la mici festivaluri din Italia, ţară cu care are o strânsă legătură.

Eveline trăieşte împreună cu prietenul ei, Jon, un professor american de psihologie a muzicienilor, într-un mic şi cochet cartier din sud-vestul Londrei. Jon are aproape 30 de ani şi cercetează în Londra tehnici de îmbunătăţire a memoriei muzicienilor şi de controlare a emoţiilor puternice, cum ar fi tracul.

Eveline şi Jon formează, fără discuţie, un cuplu muzical. Televizorul nu există în casa lor, în schimb poţi asculta, în timpul cinei sau prânzului, muzica clasică sau jazz. Lipsa timpului liber le impune crearea unei agende pe cel puţin o lună în avans, pe care o respectă cu stricteţe. Orice amânare sau întârziere poate însemna pierderea unei preţioase seri petrecute împreună. Asta nu înseamnă că nu au timp de activităţi sociale. Dimpotrivă. Eveline a oferit cu generozitate o petrecere de Thanksgiving Day pentru mine. Dar nu au timp să iasă în oraş, la cinema sau la teatru. Totul trebuie planificat dinainte, în cel mai mic detaliu. Ce să mai vorbim despre luxul de a ieşi la bere cu prietenii. Relaţia ei cu oraşul este una destul de încordată. Din cauza faptului că trebuie să se deplaseze destul de mult şi pe distanţe lungi, Eveline ar fi preferat ca Londra să fie puţin mai mică. Imensitatea ei o oboseşte. Dar se simte bine în micul ei univers format din casa şi cartierul ei şi înţelege importanţa pe care o au studiile ei muzicale, aici.

Mica ei Londră este formată din Turnham Green, un cartier cochet din Chiswick, School of Art, pub-urile unde susţine concerte cu formaţia ei (Water Rats Theatre este cel în care am fost eu), Notting Hill, cartierul unde stă prietena ei cea mai bună şi diverse alte cartiere din Londra unde locuiesc studenţii ei.

Turnham Green este un cartier care are în mijloc un părculeţ, o biserică şi un pod peste care trece metroul. Din părculet, privind cerul, poţi vedea avioanele îndreptându-se către direcţii necunoscute. O imagine a unei permanente mişcări, o senzaţie că trăieşti într-un loc în care lumea vine şi pleacă. O stranie impresie de libertate. Traversând părculeţul, ajungi la staţia de metrou care este înconjurată de pub-uri, mici magazine, dintre care unul este un excelent Charity Shop (un magazin în care se vând lucruri întrebuinţate, de la haine la cărţi, dar banii obţinuţi astfel merg către tot felul de organizaţii umanitare, spitale sau orfelinate - un superb concept despre grija faţă de societate).

Tot pe lângă metrou, alături de o florărie bine întreţinută şi bogată în tot felul de plante, există o mică şcoală de actorie, la cursurile căreia aş fi vrut să asist, dar nu am fost lăsată. Susţineau în schimb spectacole săptămânal.

Oarecum ascunsă privirilor trecătorilor şi deschisă numai în anumite zile ale săptămânii, o galerie de artă contemporană mi-a îngăduit să-i admir tablourile numai din afară.

Un restaurant chinezesc, o cafenea italiană, un pub în care poţi urmări meciurile de fotbal, o curăţătorie, un magazin foto, multe magazine alimentare completau oferta cartierului Turnham Green. În afară de cinema, cartierului nu-i lipsea aproape nimic. În mijlocul unui imens conglomerat citadin, Turnham Green este construit ca un sătuc cochet.

K., David şi Thomas

K. şi David locuiesc într-un cartier relativ paralel cu cel al lui Eveline. East Putney este un cartier care se aşterne de-a lungul Tamisei, în partea de vest a oraşului, întins şi aglomerat. Aici şi-au făcut loc deja fast-food-urile, cafenelele din lanţuri deja cunoscute, magazine universale şi supermarket-urile. Spre deosebire de Turnham Green, East Putney este amenajat aşa cum ar trebuie să fie un cartier dintr-un mare oraş.

Londra lui K. este formată din acest cartier, unde ea împreună cu David au reuşit să cumpere o casă destul de spaţioasă, şi din biroul companiei la care lucrează, din City of London. În cartier îşi face cumpărăturile, în cartier îl duce pe Tom la grădiniţă, băieţelul ei de 2 ani, în cafenelele din cartier şi-a petrecut, împreună cu Tom, dimineţile libere. Pentru că era în apropierea Crăciunului şi petrecerile companiilor se ţineau lanţ, mica Londră a lui K. se putea lărgi, la nevoie spre alte zone. K. are o relaţie teribil de familiară cu oraşul. Deşi recunoaşte unele inconveniente,

unul dintre ele fiind faptul că oamenii din metropolă sunt mult prea grăbiţi ca să-şi mai caute prieteni (prin comparaţie cu Bucureştiul unde oamenii sunt mult mai disponibili la relaţii), K. a reuşit să-şi creeze o mică Londră, sigură şi confortabilă. Relaţia ei cu oraşul este o relaţie matură, de cunoaştere reciprocă, dar şi de acomodare şi de acceptare. Şi poate, datorită acestei relaţii calme şi liniştite, în casa din Londra a lui K. şi a lui David, m-am simţit aproape toată perioada ca într-o vacanţă la ţară. Ce realizare!

Oraşul lui David se întinde, e adevărat, aproape de periferia oraşului, datorită faptului că acolo are biroul, dar asta nu îl împiedică să prefere să călătorească cu trenul şi nu cu maşina personală. Un motiv ar fi, bineînţeles, cel financiar (costuri ridicate ale benzinei, ale parcării), dar şi cel temporal. David economiseşte timp călătorind cu trenul la birou. Şi, deşi se plânge că e mai distractiv să-l iei pe Tom de la grădiniţă decât să-l duci dimineaţa, David îşi alocă timpul necesar, în fiecare dimineaţă, să meargă cu Tom la grădiniţa din cartier.

Nu mă pot abţine să nu scriu despre ceva care m-a uimit foarte tare la K. şi la David. Şi repet, lucrul acesta l-am văzut numai la prietenii mei, nu pot spune că e definitoriu pentru familiile londoneze. K. lucrează deocamdată part-time, aşa că are timp să-l ia după-amiaza pe Tom de la grădiniţă. Pe la ora 5 jumătate, 6 maximum, e acasă. În jur de ora 7 soseşte şi David. K. îl pregăteşte pe Tom de baie, dar nu începe până nu ajunge David. Împreună îi fac băiţă lui Tom şi tot împreună stau cu el, citindu-i până când adoarme. După ce sunt siguri că a adormit, închid uşa cu grijă la dormitorul lui şi vin în bucătărie să vorbească cu mine. Până atunci, se poate întâmpla: să sune telefonul, să aibă un musafir în casă, nu-i interesează. Ce vreau să spun este că m-a impresionat această grijă de a face lucrurile împreună, de a petrece amândoi cu copilul lor măcar 2 ore pe seară. Asta într-un oraş în care fuga după timp devine o obsesie. Aş putea vorbi de asemenea, despre împărţirea responsabilităţilor în cuplu şi despre asumarea lor, dar mă abţin, atâta timp cât această carte se numeşte Mica Londră şi nu Cum să-ţi convingi soţul să-şi asume rolul de tată. Dar dacă aş scrie-o, David ar fi cu siguranţă un model. Şi nici măcar nu e englez, e australian!

Marco şi Mariana

Cu Marco şi Mariana este o altă poveste. Ei sunt, ceea ce sunt jumătate din profesioniştii Londrei: expaţi în Londra. Statutul lor este unul normal, pentru mulţi oameni care vin să lucreze în mari corporaţii multinaţionale. Fără să aibă gândul de a rămâne aici, ei construiesc o relaţie formală, neintimă cu oraşul. Londra le aduce doar avantaje materiale şi profesionale, fără să îi intereseze relaţiile personale, de durată. De aceea Mariana are o relaţie dificilă cu Londra. Mica ei Londră seamănă, oarecum, cu Londra turistică, plină de obiective de vizitat, dar fără poveşti personale. Această relaţie s-a construit, poate, şi datorită faptului că Marco şi Mariana locuiesc într-un apartament închiriat, în Glouster Road, în buricul târgului cum se spune. Un târg prea mare, prea complex şi divers şi, uneori, prea împrăştiat pentru a-l putea cuprinde, înţelege şi a te adapta lui. Un târg în care, din cauza varietăţii, reperele fundamentale, proprii îşi pierd din substanţă.

De aceea e nevoie de un efort mult mai mare de autodefinire şi fixare a propriei personalităţi. Într-un fel îi înţeleg frustrările Marianei. Îi înţeleg relaţia dificilă cu metropola şi cu locuitorii ei. Îi înţeleg dorul de sărmăluţe, de salamul de Sibiu sau de cluburile din Bucureşti. Dorul de a citi în limba română. Şi înţeleg şi partea dificilă a oraşului, lipsurile lui, incapacitatea lui de a satisface o anumită hrană spirituală, o anumită sete de intimitate, de personal, de relaţii. Îi înţeleg sentimentul Marianei că a fost fericită în România, în ciuda tuturor dificultăţilor, fie că această România era Micul Bucureşti sau Constanţa, dar şi convingerea ei că nu s-ar mai putea întoarce. Drama Marianei, o femeie frumoasă şi inteligentă de 25 de ani, e poate drama multor, mult prea multor tineri români pentru care acasă nu e nici aici, nici acolo. E drama unor oameni, care ştiu că material nu le lipseşte nimic şi cu atât mai puţin respectul de sine şi cu toate astea nu se pot simţi fericiţi decât într-un loc în care nu se pot întoarce decât cu gândul sau de sărbători.

De aceea, într-un fel ciudat, Mica Londră a Marianei se construieşte întotdeauna în comparaţie cu Bucureştiul sau Constanţa, într-o permanentă bătălie, din care iese întotdeauna învingător oraşul mic, murdar, dezorganizat, balcanic, dar plin de poveşti, de oameni vii, de gustul de “acasă”.

Peter

Pentru Peter, Londra este partenera lui. O cunoaşte mai bine decât toţi prietenii mei, se înţelege bine cu ea, o acceptă cu bune şi rele, i s-a adaptat fără să-şi piardă din personalitatea lui. A găsit acea Londră care i se potriveşte şi cu care se simte bine. Peter a fost ghidul meu oficial în această Londră imensă. Fără să vrea, mi-a arătat-o pe cea cu care el are o relaţie excelentă. Londra de noapte, Londra petrecerilor şi a cluburilor, dar şi Londra Mizerabililor sau cea din Covent Garden este mica lui Londră. Sunt conştientă că fără Peter aş fi ştiut şi descoperit mult mai puţine profunzimi ale oraşului. Dar, hoinărind prin Londra cu Peter, l-am descoperit şi pe el. Deşi nu e născut în Londra, Peter a devenit de la vârsta adolescenţei un adevărat londonez. S-a adaptat ritmului nebun de viaţă, convieţuirii în comun. Londra i-a adus satisfacţii materiale şi profesionale. La aproape 20 de ani reuşea să facă luminile show-ului Vrei să fii miliardar? şi, în acest fel, să strângă o grămadă de bani. A devenit în scurt timp un adevărat profesionist, dar şi ceea ce se cheamă un free lancer. A reuşit să-şi păstreze independenţa, într-un oraş în care o singură săptămână fără venituri te poate arunca pe străzi. La 23 de ani, Peter este independent, puternic, sigur pe sine. Nu duce lipsă de relaţii personale şi ştie să-şi împartă puţinul timp liber cu prietenii. Şi cu toate astea, într-un acces de sinceritate, Peter mi-a mărturisit că fericirea lui este în altă parte. Ştiam că plănuieşte o călătorie în Thailanda şi apoi în Noua Zeelandă, dar nu eram conştientă că priveşte acest plan cu atât de mare seriozitate şi îi dă o atât de mare importanţă. La 23 de ani, perfect realizat şi integrat în societate, Peter îmi mărturiseşte că fericirea lui este în altă parte. Şi mai mult decât atât: fericirea lui este o chestiune de trebuie. I have to be happy, mi-a spus el, stând de vorbă în unul dintre cele mai scumpe cluburi din Londra. L-am contrat, spunându-i că eu cred că fericirea nu e ceva care ţine de have to be. Mai târziu, gândindu-mă bine, am ajuns să-i dau dreptate. Dacă fiecare dintre noi şi-ar propune în mod conştient să fie fericit, cred că lumea ar

suferi mai puţin. Până la urmă, căutarea fericirii este un drept al fiecăruia. Unii fac uz de el, alţii uită că îl au. Din când în când, avem nevoie de oameni ca Peter, care să ni-l reamintească.

Când scriu aceste rânduri, la aproape 5 luni de când l-am cunoscut pe Peter, el este acum în Thailanda. Sunt sigură că, dacă nu a găsit-o încă acolo, nu a renunţat să caute fericirea. Pentru că el e conştient că trebuie să fie fericit...

Pentru el, Londra a fost doar punctul de plecare în această călătorie de căutare a fericirii. Aşa cum pentru mine, plaja de la Vama Veche mi-a dat acest impuls. Atunci mi-am dat seama că, dacă închizi ochii şi îţi imaginezi locul unde vrei să ajungi, toate celelalte bariere se anulează de la sine. Şi lipsa banilor pentru biletul de avion şi cozile de la ambasadă şi interviurile pentru viză şi imposibilitatea obţinerii unei vacanţe în mijlocul lui noiembrie.

Cine ştie, poate că peste ani, după ce-şi va fi încheiat călătoria, precum alchimistul lui Coehlo, Peter va descoperi că piatra filozofală este acasă. Şi că adevărata comoară este curajul acestei călătorii în căutarea fericirii. Dar până atunci, pentru foarte scurt timp, mica lui Londră a făcut parte din călătoria mea de descoperire a fericirii. O Londră la fel de mică precum sătucul de la marginea ţării şi cu la fel de multe taine şi poveşti ca şi el.

Şi pentru asta îi mulţumesc.

În ultima noapte în Londra, am fost împreună cu Peter la o petrecere de aniversare a unei prietene de-a lui. A trebuit să plec repede pentru că aveam avion dimineaţa, devreme. La 12:30, Picadilly Circus era încă foarte aglomerat. La ieşirea din club, l-am pupat pe Peter de rămas bun. M-am mai plimbat puţin ca să mai respir aerul Londrei, noaptea.

Străzile erau încă pline de oameni, iar şoseaua aglomerată.

La ora 1, când am ajuns în Putney, era o petrecere la una dintre casele din cartier.

La ora 1, Londra încă petrecea.

La 7:30, când am plecat spre aeroport, Londra se odihnea.

Va fi o zi cu soare.

Claudia Cmlig
MICA LONDRA
Editura LiterNet, 2005

Pe plajă, au început să apară deja primii nudişti.

(Bucureşti, decembrie 2003 – mai 2004)

Claudia Crilig

MICA LONDRA

Editura LiterNet, 2005